RKMVU/Int MA/San/10-15/J2013/SK-103

SK-103- छान्दोग्योपनिषत् अध्यायः- 6, 7, 8.1-3

कालावधिः – होराद्वयम् पूर्णाङ्काः 50

A) दशसु अष्टानां रिक्तस्थानानि पूरयत। 1x8=8

1) स ह द्वादशवर्ष ------------।
2) यथा सोम्यैकेन नखनिकृन्तनेन --------।
3) स यथा शकुनिः सूत्रेण ----------।
4) सेयं देवतैक्षत हन्त----------।
5) कुतस्तु खलु सोम्यैवं स्यादिति -----।
6) यदग्ने रोहितं रूपं ------।
7) तासां त्रिवृतं ----नामरूपे व्याकरोत्।
8) यदग्ने रोहितं रूपं -----रूपाणीत्येव सत्यम्।
9) अशनापिपासे मे सोम्य विजानीहीति-----।
10) अन्नमयं हि सोम्य------------ होवाच।

B) त्रयोदशसु दश प्रश्नाः वाक्येन वाक्याभ्यां वा समाधेयाः। 1x10=10

1) "अनूचानमानी स्तब्ध एयाय" कोऽर्थः?
2) पित्रा उपदिष्टः आदेशः कः?
3) सेयं देवता किमिति ईक्षितवती?
4) तप्तपरशुदृष्टान्तं वर्णयत?
5) "तेजोऽशितं त्रेधा विधीयते" कथम्?
6) "प्राणबन्धनं हि मनः सोम्य मनः" अत्र प्राणशब्दस्य कोऽर्थः?
7) सन्मूलाः सदायतनाः सत्प्रतिष्ठाः सर्वाः प्रजाः" इत्यत्र भाष्योक्तार्थः कः?
8) देहस्थितिहेतवः सप्तधातवः के?
9) विदुषः सत्सम्पत्तिक्रमः कः?
10) न्यग्रोधफलदृष्टान्तेन किमुपदिश्यते?
11) केषां सर्वेषु लोकेषु अकामचारो भवति?
12) "सर्वाः प्रजा अहरहर्गच्छन्त्य एतं ब्रह्मलोकं न विन्दन्ति" कुतः?
13) नारदः कम् उपससाद?

C) सप्तसु चतुर्णां मन्त्राणां शाङ्करभाष्यदिशा अर्थविस्तरं कुरुत। 3x4=12

1) वाचारम्भणं विकारो नामधेयम्---।
2) यदग्ने रोहितं रूपं तेजसः--।
3) स्वप्नान्तं मे सोम्य विजानीहि--।
4) तदैक्षत बहु स्यां प्रजायेयेति तत्तेजोसृजत--।
5) ---सन्मूलाः सोम्येमाः सर्वाः प्रजाः सदायतनाः सत्प्रतिष्ठाः।
6) तद्यथेह कर्मजितो लोकः क्षीयत एवमेवामुत्र पुण्यजितो लोकः क्षीयते---।

7) यत्र नान्यत्पश्यति नान्यच्छृणोति नान्यद्विजानाति स भूमा----।

D) चतुर्षु द्वयोः लघुटिप्पणीं कुरुत। 5X2=10

1) "एकविज्ञानेन सर्वविज्ञानम्"।

2) त्रिवृत्करणविचारः।

3) सुषुप्तावस्थायां जीवस्य अवस्थानम्।

4) "नासतः सदुत्पत्तिः"।

E) त्रिषु एकस्य लघूपन्यासं कुरुत। 10X1=10

1) "सतोप्युपचरितमेवेक्षितृत्वम्"इति सांख्योक्तं प्रधानकारणवादं संगृह्य भाष्यतात्पर्यं निरूपयत।

2) "सदेव सोम्येदमग्र आसीदेकमेवाद्वितीयम्" इति भाष्योक्तदिशा मन्त्रमिमं व्याख्यात।

3) अष्टमाध्यायोक्तदिशा ब्रह्मणः लक्षणं, तन्नाम्नः अक्षरोपासनं, तत्फलं च सप्रमाणं वर्णयत।

***

RKMVU/Int MA/San/(09)12-14/J2013/SK-105

SK-105 - तैत्तिरीयोपनिषद्

कालावधिः - होराद्वयम् पूर्णाङ्काः - 50

A) सप्तसु पञ्चानां रिक्तस्थानं पूरयत। 1x5=5

1) स य एषोऽन्तर्हृदय...सेन्द्रयोनिः।

2) माता पूर्वरूपम् ... इत्यधिप्रजम्।

3) ज्ञानमुत्पद्यते ... आत्मनि।

4) मातृदेवो भव ... नो इतराणि।

5) सत्यं वद...व्यवच्छेत्सीः।

6) यतो वाचो...कदाचन।

7) असन्नेव स भवति...विदुरिति।

B) चतुर्दशसु दशानामुत्तरं लिखत। 1x10=10

1) कुतो न कर्मारब्धो मोक्षः?

2) ऋतमिति पदस्य कोऽर्थः?

3) शान्तिः शान्तिः शान्तिरिति त्रिर्वचनं किमर्थम्?

4) शिक्षापदस्य कोऽर्थः?

5) कस्मादोङ्कारस्य छन्दःसु ऋषभत्वम्?

6) चतस्रः व्याहृतयः काः?

7) अध्यात्मं पाङ्क्तत्रयं किम्?

8) 'अहं वृक्षस्य' इत्यत्र कीदृशो वृक्ष इहाभिप्रेतः?

9) मातृदोवो भव,विग्रहः कथम्?

10) सत्यं ज्ञानमनन्तमित्यत्र सत्यशब्दार्थः कः?

11) लक्षणे अनन्तपदं किमर्थम्?

12) त्रिविधं आनन्त्यं कीदृशम्?

13) अथ तस्य भयं भवति , कस्य?

14) यतो वाचो निवर्तन्ते, तात्पर्यं किम्?

C) अष्टसु यथेच्छं पञ्च उत्तरत। 3x5=15

1) अधिज्यौतिषमध्यात्मं च संहितोपासनं विवृणुत।

2) व्याहृत्युपासकस्य सर्वात्मभावप्रतिपत्तिमार्गं विवृणुत।

3) अधीतवेदस्य किमस्ति कर्तव्यम्?

4) केवलेभ्यः कर्मभ्यः मोक्षप्रतिपत्तिं निराकुरुत।

5) ब्रह्मविदाप्नोति परम् - कथं ब्रह्मणः आप्यत्वम्?

6) लक्षणविशेषणयोः कः भेदः?

7) अन्नमयकोशं विवृणुत।

8) 'असद्वा इदमग्र आसीत्। ततो वै सदजायत।' - व्याख्यात।

D) त्रिषु द्वयोः लघुटिप्पणीं लिखत। **5x2=10**

1) व्याहृतिः

2) आचार्यानुशासनम्

3) आनन्दस्य मीमांसा

E) द्वयोरेकमादाय लघुप्रबन्धं लिखत। **10x1=10**

1) व्याहृत्युपासनं तैत्तिरीयोपनिषदनुसारेणालोचयत।

2) मोक्षस्य ज्ञानेतरासाधनत्वं विचार्य ज्ञानैकसाध्यत्वं समर्थयत।

***

RKMVU/Int MA/San/(09)12-14/J2013/SK-106

SK-106 - माण्डूक्यकारिका

कालावधिः - होराद्वयम् पूर्णाङ्काः - 50

===

A) द्वादशसु दशानां यथाभिलाषं रिक्तस्थानं पूरयत। 1x10=10

1) प्रपञ्चो यदि _________ परमार्थतः।

2) सोऽयमात्मा _________ मकार इति।

3) जागरितस्थानो ________ य एवं वेद।

4) अमात्रश्चतुर्थः _________ य एवं वेद।

5) आदावन्ते च _________ इव लक्षितः।

6) निश्चितायां _________ तद्वदात्मविनिश्चयः।

7) न निरोधो ___________ इत्येषा परमार्थता।

8) अद्वैतं परमार्थो हि __________ न विरुद्ध्यते।

9) मनोदृश्यमिदं _________ नैवोपलभ्यते।

10) लये सम्बोधयेत् _________ न चालयेत्।

11) नास्वादयेत् __________ प्रयत्नतः।

12) न कश्चिज्जायते ________ किञ्चिन्न जायते।

B) सप्तसु पञ्चानां वाक्येन वाक्याभ्यां वा उत्तरं लिखत। 1x5=5

1) जागरितस्थानः आत्मा बहिष्प्रज्ञः उत अन्तःप्रज्ञः?

2) ओङ्कारस्य कति मात्राः? कास्ताः?

3) जीवः अद्वैतं कदा बुध्यते?

4) अद्वैतप्रकरणं किमर्थम् आरभ्यते?

5) कदा द्वैतं नैवोपलभ्यते?

6) 'असम्भूतिः' इत्यस्य कः अर्थः?

7) "उपायः सोऽवताराय" किमस्य तात्पर्यम्?

C) सप्तसु पञ्चानां कारिकाणां शाङ्करभाष्यदिशा व्याख्यानं कुरुत। 2x5=10

1) प्रपञ्चो यदि विद्येत निवर्तेत न संशय:॥

2) अमात्रोऽनन्तमात्रश्च द्वैतस्योपशम: शिव:॥

3) न निरोधो न चोत्पत्ति: न बद्धो न च साधक:॥

4) अभावश्च रथादीनां श्रूयते न्यायपूर्वकम्॥

5) निगृहीतस्य मनसो निर्विकल्पस्य धीमत:॥

6) सतो हि मायया जन्म युज्यते न तु तत्त्वत:॥

7) मृल्लोहविस्फुलिङ्गाद्यै: सृष्टिर्या चोदितान्यता॥

D) पञ्चसु त्रयाणां लघुटिप्पणीं लिखत। 5x3=15

1) आगमप्रकरणम्।

2) ओङ्कारोपासनम्।

3) सर्वविकल्पस्य मूलहेतुः माया।

4) अस्पर्शयोग:।

5) सृष्टिप्रकार: जीवपरमात्मैकत्वबुद्ध्यवताराय उपाय: केवलम्।

E) त्रिषु एकस्य भाष्योक्तप्रकारेण सप्रमाणं लघूपन्यासं कुरुत। 10x1=10

1) आगमप्रकरणस्य तात्पर्यम्।

2) वैतथ्यप्रकरणस्य तात्पर्यम्।

3) अद्वैतप्रकरणानुशीलनेन सद्वस्तुन: उत्पत्तिं निराकृत्य सृष्टिश्रुतीनां सङ्गतिम् अद्वितीये ब्रह्मणि प्रदर्शयत।

***

RKMVU/Int MA/San/10-15/J2013/SK-131

SK-131 – ब्रह्मसूत्रे प्रथमाध्याये आदिमं पादद्वयम्

कालावधिः – होराद्वयम् पूर्णाङ्काः – 50

A) चतुर्दशसु यथेच्छं दश प्रश्नान् उत्तरत। 1x10=10

1) ब्रह्मसूत्राणां को रचयिता?

2) ब्रह्मसूत्रे कति अध्यायाः कति सूत्राणि कति वा अधिकरणानि सन्ति?

3) सिद्धान्ते अध्यासलक्षणं किम्?

4) शून्यवादिनां मते अध्यासलक्षणं किम्?

5) ब्रह्मविद्या किंप्रयोजना?

6) जन्माद्यस्य यत इत्यत्र जन्मन आदित्वं कुतः?

7) कस्मादनन्तरं ब्रह्मजिज्ञासा कर्तव्या?

8) धर्मब्रह्मज्ञानयोः फलं किम्?

9) जन्माद्यस्य यतः इति सूत्रेण लिलक्षयिषितं श्रुतिवाक्यं किम्?

10) आत्मविज्ञानस्य तद्विषयस्य शास्त्रस्य च प्रामाण्यं किमर्थं प्रत्याख्यातुं न शक्यते?

11) ईक्षत्यधिकरणे प्रथमसूत्रे नञा किं निषिध्यते?

12) अचेतने सच्छब्दोपचारः केन सूत्रेण निवार्यते?

13) हेयत्वावचनाच्च इत्यस्मिन् सूत्रे कः न्यायः प्रादर्शि?

14) द्विरूपं हि ब्रह्मावगम्यते – किं तद्रूपद्वयम्?

B) अष्टसु यथेच्छं पञ्चानामुत्तराणि लिखत । 3x5=15

1) कथं पुनः प्रत्यगात्मनि अविषये अध्यासः विषयतद्धर्माणाम्?

2) प्रत्यक्षादिप्रमाणानामविद्यावद्विषयत्वं व्याख्यात।

3) मीमांसकमते कथं ब्रह्मणः शास्त्रयोनित्वं न सम्भवति?

4) किमर्थानि तावत् 'आत्मा वाऽरे द्रष्टव्य' इत्यादीनि विधिच्छायानि वचनानि?

5) 'हेयत्वावचनाच्च' सूत्रमिदं व्याख्यात।

6) 'गतिसामान्यात्' इति सूत्रं व्याख्यात।

7) अन्तस्तद्धर्मोपदेशात् – के तद्धर्माः, कथं वा तैः परमात्मनिश्चय इति विवृणुत।

8) शास्त्रदृष्ट्या तूपदेशो वामदेववत् – इति सूत्रं व्याख्यात।

C) चतुर्षु त्रयमुत्तरत। 5x3=15

1) कथं पुनरविद्यावद्विषयाणि प्रत्यक्षादीनि प्रमाणानि शास्त्राणि च?

2) जन्माद्यस्य यतः इति सूत्रेण इदमा निर्दिष्टस्य जगतः स्वरूपं विचारयत।

3) साधनचतुष्टयं व्याख्यात।

4) स्वाप्ययात्–इति सूत्रं व्याख्यात।

D) त्रिषु यथेच्छम् एकं समाधत्त। 10x1=10

1) अध्यासभाष्यं संक्षेपेण विवृणुत।

2) आम्नायस्य क्रियैकपरत्वमनूद्य निराकुरुत।

3) 'जन्माद्यस्य यतः' – सूत्रमिदं वैशद्येन निरूपयत।

***

RKMVU/Int MA/San/09-14 & 08-13/J2013/SK-135

SK-135 – ब्रह्मसूत्रे तृतीयाध्याये प्रथमद्वितीयपादौ

कालावधिः – होराद्वयम् पूर्णाङ्काः – 50

A) यथेच्छं द्वादशसु दश प्रश्नान् समाधत्त। **1x10=10**

1) पञ्चाग्नयः के।

2) रमणीयचरणाः ... इत्यादिश्रुतिस्थचरणशब्दस्योपलक्षणार्थत्वं कस्य मते।

3) कुतः चन्द्रलोको न सम्पूर्यते।

4) तृतीयं स्थानं किम्।

5) स्वप्ने पूर्वपक्षिमते कः कर्ता भवति सिद्धान्तिमते च कः।

6) पूर्वपक्षिमते जीवस्य सुषुप्तिस्थानं किम्।

7) ज्ञेयं यत् तत् ... उच्यते इति पूरयत।

8) परस्य ब्रह्मणो देहादिषूपाधिष्वन्तरनुप्रवेशे श्रुतिप्रमाणं किम्।

9) नेति नेति इति श्रुतौ पूर्वपक्षिणां मते निषेधस्य विषयः कः।

10) ब्रह्म वाङ्मनसातीतम् इत्यस्य आशयः कः।

11) अतोऽनलेन तथा हि लिङ्गम् इत्यत्र लिङ्गं किम्।

12) जैमिनिमते कर्मफलदाता कः।

B) षट्सु पञ्चानां सूत्रपूरणं कुरुत। **1x5=5**

1) अपि च ... ।

2) तत्रापि ... ।

3) स एव ... ।

4) अम्बुवद ... ।

5) प्रकाशादिवच्चा ... ।

6) अनेन सर्व ... ।

C) षट्सु अभीष्टानां चतुर्णां सूत्राणामर्थप्रकाशनं कुरुत। **2.5x4=10**

1) आनर्थक्यमिति चेन्न तदपेक्षत्वात्।

2) मायामात्रन्तु कात्स्न्र्येनानभिव्यक्तस्वरूपत्वात्।

3) प्रकाशवच्चावैयर्थ्यात्।

4) उभयव्यपदेशात् त्वहिकुण्डलवत्।

5) प्रतिषेधाच्च।

6) धर्मं जैमिनिरत एव।

D) पञ्चसु अभीष्टानां त्रयाणां लघुप्रबन्धं रचयत। **5x3=15**

1) नातिचिराधिकरणम्।

2) साभाव्यापत्त्यधिकरणम्।

3) तदभावाधिकरणम्।

4) पराधिकरणम्।

5) फलाधिकरणम्।

E) द्वयोः अभीष्टमेकं प्रश्नोत्तरं प्रपञ्चयत। **10x1=10**

1) पञ्चाग्निविद्यामाश्रित्य जीवो भूतसूक्ष्मैः सम्परिष्वक्तः, सति देहनाशे, गच्छतीति भाष्यदिशा विव्रियताम्।

2) स्वप्ने रथादिसृष्टिः पारमार्थिकी उत मायामयीति सन्ध्यधिकरणपर्यालोचनया विचारयत।

***

RKMVU/Int MA/San/11-16/J2013/SK-161

SK-161 – वेदान्तसारः

कालावधिः – होराद्वयम् पूर्णाङ्काः – 50

==

A) चतुर्दशसु वाक्येन वाक्याभ्यां वा दशप्रश्नान् उत्तरत। 1x10=10

1) पञ्चीकरणस्याप्रामाण्यं नाशङ्कनीयं कुतः?

2) पृथिव्यां के गुणाः सन्ति?

3) स्वेदजं शरीरं नाम किम्,उदाहरणञ्च किम्?

4) अहङ्कारचित्तयोः विषयौ कौ?

5) पुत्रात्मत्वसाधकानुभवः कः?

6) मनस आत्मत्वसमर्थने का युक्तिः?

7) असदात्मवादिनः के? किं श्रुतिप्रमाणम्?

8) को नाम विवर्तः?

9) द्वावेतौ व्याप्नुतो घटं,कौ?

10) तात्पर्यलिङ्गेषु चत्वारि लिखत।

11) समाधिः द्विविधः,कौ च तौ?

12) निर्विकल्पसमाधेः विघ्नचतुष्टयं किम्?

13) न तस्य प्राणा उत्क्रामन्ति , कस्य?

14) क्षीयन्ते चास्य कर्माणि – कस्य कदा कर्माणि क्षीयन्ते?

B) यथेच्छं अष्टसु पञ्चप्रश्नान् उत्तरत। 3x5=15

1) काम्यनिषिद्धकर्माणि कानि? किमर्थं तेषां परित्यागो विधेयः?

2) को नाम अध्यारोपः?

3) पञ्चीकरणस्य अप्रामाण्यं कुतो नाशङ्कनीयम्।

4) पञ्चीकरणं व्याख्यात।

5) पुत्राद्यनात्मनां आत्मत्ववादः कथं खण्डित इति सङ्गृह्य लिखत।

6) अध्यारोपापवादाभ्यां तत्वम्पदार्थशोधनं कथं सिद्ध्यति ?

7) तत्त्वमसीत्यत्र जहल्लक्षणयार्थनिर्धारणं कथं न सम्भवति?

8) जीवन्मुक्तलक्षणमालोचयत।

C) पञ्चसु त्रयाणां लघुटिप्पणीं कुरुत। 5x3=15

1) अध्यारोपापवादन्यायः

2) अज्ञानस्य शक्तिद्वयम्

3) सूक्ष्मप्रपञ्चः

4) अपवादः

5) जीवन्मुक्तः

D) द्वयोः विषयमेकमादाय प्रबन्धमारचयत। 10x1=10

1) अधिकारिलक्षणं यथाग्रन्थं प्रतिपादयत।

2) तत्त्वमसीति वाक्यस्य सम्बन्धत्रयेणाखण्डार्थबोधकत्वं विचार्य, अस्य नीलमुत्पलमिति वाक्यवद्वाक्यार्थत्वं निराकुरुत।

***

RKMVU/Int MA/San/(09)12-14/J2013/SK-167

SK-167 – सिद्धान्तलेशसंग्रहे प्रथमपरिच्छेदः

कालावधिः – होराद्वयम् पूर्णाङ्काः – 50

=======================================

A) चतुर्दशसु दशानामुत्तरं लिखत। 1x10=10

1) विधिविचारःकिमुपनिषद्वाक्यमवलम्ब्य प्रवृत्तः ?

2) अपूर्वविधेः लक्षणं किम् ?

3) परिसङ्ख्याविधेः लक्षणमेकं लिखत ?

4) वेदान्तश्रवणे अपूर्वविधिः कस्य मते ?

5) वेदान्तश्रवणे विवरणानुसारिणां पक्षे कः विधिः ?

6) गुरूपसदनविधिः कः?

7) आत्मज्ञाने कीदृशं मनः कारणम् ?

8) सङ्क्षेपशारीरककारमते श्रवणत्वं नाम किम् ?

9) जन्मादिलक्षणत्रयमपि परस्परनिरपेक्षमिति कस्य मतम् ?

10) विवर्तो नाम कः ?

11) मायाशबलमीश्वररूपमेव ब्रह्म उपादानमिति के वदन्ति ?

12) उपादानत्वं नाम किम् ?

13) का नाम माया ?

14) अहं ब्रह्मास्मीत्यभेदे सामानाधिकरण्यमिति कस्य मते ?

B) षट्सु यथेच्छं चतुर्णामुत्तरं लिखत। 2.5x4=10

1) नियमविधिपक्षे प्रदर्शितयुक्तिषु यथेच्छमेकां समर्थयत ।

2) मङ्गलश्लोकमुक्त्वा तात्पर्यमुल्लिखत ।

3) विवर्तपरिणामवादयोर्भेदं सलक्षणं स्पष्टयत ।

4) विवरणानुसारिणां मतानुसारं बिम्बप्रतिबिम्बभावेन जीवेश्वरयोर्भेदं प्रतिपादयत ।

5) सविशेषानेकशरीरैकजीववादः कः ?

6) सम्बन्धार्था वृत्तिः इति साधयत।

C) चतुर्षु द्वयोः लघुटिप्पणीं कुरुत। 5x2=10

1) परिसङ्ख्याविधिः

2) अवच्छेदवादः

3) ब्रह्मणः सर्वज्ञत्वम्

4) अभेदाभिव्यक्तिः

D) चतुर्षु द्वयोः ग्रन्थोक्तदिशा लघुप्रबन्धं कुरुत। 10x2=20

1) विधित्रयं यथाग्रन्थं सोदाहरणं विचार्य वेदान्तश्रवणस्य अपूर्वविधिपक्षं समर्थयत।

2) वाचस्पतिमतरीत्या विध्यभावपक्षं निरूपयत।

3) ब्रह्मलक्षणस्य मतभेदं विचार्य जगदुपादानत्वपक्षान् विवृणुत ।

4) वृत्तिद्वारा अज्ञानस्यावरणाभिभवः कीदृश इति ग्रन्थोक्तमतभेदमवलम्ब्य विचारयत ।

***

RKMVU/Int MA/San/08-13/J2013/SK-173

SK-173 – अद्वैतसिद्धिः

कालावधिः – होराद्वयम् पूर्णाङ्काः – 50

==

A) पञ्चदशसु दशानां लघूत्तरं लिखत। **1X10=10**

1) जडत्वहेतुविचारे प्रथमविकल्पे के दोषाः?

2) अस्ति ब्रह्म इत्यत्र लकारः किमर्थं प्रयुक्तः?

3) त्रिविधं परिच्छिन्नत्वं किम्?

4) घटादिकं सद्रूपे कल्पितमित्याद्यनुमानं केनोक्तम्?

5) कालस्य सर्वेन्द्रियग्राह्यत्वं कैः स्वीक्रियते?

6) ब्रह्मणो रूपादिहीनत्वेऽपि कुतश्चाक्षुषत्वम्?

7) सन् घट इति प्रतीतौ अधिष्ठानतया किं भासते?

8) प्रत्यक्षस्य प्रामाण्यं कुतो न निश्चितम्?

9) असञ्जातविरोधित्वात् कस्य प्राबल्यम्?

10) प्रत्यक्षे चानुमाने च ... श्लोकं पूरयित्वा लिखत।

11) कीदृशमनुमानं प्रत्यक्षस्य बाधकम्?

12) अदितिर्द्यौरित्यादिमन्त्राणां दृष्टविरोधात् गौणार्थता केन सूत्रेण साध्यते?

13) परीक्षया प्रत्यक्षस्य कीदृशं प्रामाण्यं सिद्धम्?

14) न विधौ परः शब्दार्थः, कुत्रत्येयमुक्तिः?

15) का नाम प्रतिकर्मव्यवस्था?

B) षट्सु प्रश्नेषु यथेच्छं चतुर्णामुत्तरं लिखत। **2.5X4=10**

1) न च रूपादिहीनतया चाक्षुषत्वाद्यनुपपत्तिर्बाधिकेति वाच्यम्।

2) अन्यथा सत्यं ज्ञानम् इत्यधिष्ठानानुवेध एव स्यात्।

3) प्रतिबिम्बेन च बिम्बानुमितिदर्शनात्।

4) यथा गोत्वं सर्वगतमपि सास्नादिमद्व्यक्त्या अभिव्यज्यते।

5) तत्परत्वात्परत्वाच्च निर्दोषत्वाच्च वैदिकम्।
पूर्वस्य बाधकं नायं सर्प इत्याप्तवाक्यवत्।।

6) तर्हीदानीमपि ब्रह्मस्फुरणे चरमवृत्तिवैयर्थ्यम्।

C) त्रिषु ससन्दर्भं द्वयोः लघुटिप्पणीं लिखत। **5X2=10**

1) जडत्वम्

2) उपजीव्यत्वम्

3) विषयाधिष्ठानचैतन्यम्

D) त्रिषु यथाग्रन्थं द्वयोः लघुप्रबन्धं लिखत। **10X2=20**

1) परिच्छिन्नत्वस्य प्रकारत्रयं यथाग्रन्थमालोच्य पूर्वपक्षिणोपस्थापितदोषान् परिहरत।

2) उपजीव्यत्वेन प्रत्यक्षस्य प्राबल्यं सम्भवति न वेति विचारयत।

3) सिद्धिग्रन्थोक्तां प्रतिकर्मव्यवस्थां संगृह्य प्रतिपादयत।

***

RKMVU/Int MA/San/08-13/J2013/SK-176

SK-176 – तत्त्वप्रदीपिका(प्रथमपरिच्छेदे आदितः तमसो भावत्वविचारं विहाय विषयविषयीभावप्रत्यादेशान्तम्)

कालावधिः – होराद्वयम् पूर्णाङ्काः – 50

==

A) षोडशसु एकादशानामुत्तरं लिखत। **1x11=11**

1) चित्सुखस्य गुरुः कः।
2) प्रत्यक्तत्वप्रदीपिकाया अर्थः कः?
3) स्वप्रकाशत्वलक्षणे अन्तिमविकल्पः कः?
4) स्वप्रकाशत्वस्य प्रथमविल्पे दोषः कः?
5) विपक्षबाधकतर्को नाम कः?
6) अक्षमा भवतः केयं साधकत्वप्रकल्पने कस्य वाक्यमिदम्?
7) आनन्दो विषयानुभवो नित्यत्वं चेति सन्ति धर्माः,कुत्रोक्तम्?
8) स्वप्रकाशत्वानुमानं किम्?
9) यत्राप्यतिशयो दृष्टः स स्वार्थानतिलङ्घनात् ... कस्य इदं वचनम्।
10) उपाधेः लक्षणं किम् ?
11) त्वज्ज्ञानं तवापरोक्षव्यवहारयोग्यत्वे सतीत्याद्यनुमाने कः उपाधिः?
12) न वा अरे पत्युःकामाय पतिःप्रियो भवतीति कुत्रोक्तम्?
13) आत्मनः स्वप्रकाशत्वे श्रुतिः का?
14) मिथ्यात्वनिरूपणे प्रथमः विकल्पः कः?
15) मिथ्यात्वनिरूपणे सिद्धान्त्यभिमतपक्षः कः?
16) न हिंस्यात् सर्वभूतानि,अस्य अपवादवाक्यं किम्?

B) षट्सु यथेच्छं त्रयाणामुत्तरं लिखत। **3x3=9**

1) मङ्गलश्लोकोक्तरीत्या हरेः सर्वगतत्वं सर्वात्मकत्वं च निरूपयत।
2) स्वप्रकाशत्वसाधकं व्यतिरेक्यनुमानमुक्त्वा समन्वयत।
3) अपरोक्षव्यवहृतेः ... कुतः, सम्पूर्य विवृणुत।
4) मङ्गलश्लोकमुक्त्वा विवृणुत।
5) का नाम सन्दिग्धानैकान्तिकता।
6) चिद्रूपत्वादकर्मत्वात्.........क्षमः, श्लोकं पूरयित्वा अर्थं लिखत।

C) चतुर्षु द्वयोः सप्रमाणं टिप्पणीं लिखत। **5x2=10**

1) यत्राप्यतिशयो दृष्टः स स्वार्थानतिलङ्घनात्।
2) स्वव्यवहारहेतुप्रकाशत्वं वा, ज्ञानाविषयत्वं वा।
3) अवेद्यत्वे सति अपरोक्षव्यवहारविषयत्वं वा।
4) आत्मनः स्वप्रकाशत्वे 'चिद्रूपत्वादकर्मकर्मत्वात् स्वयंज्योतिरिति श्रुतेः' इति।

D) चतुर्षु यथाग्रन्थं द्वयोः लघुप्रबन्धं लिखत। **10x2=20**

1) यथेच्छं महाविद्यानुमानद्वयं विलिख्य संयुक्ति तन्निरूपयत।

2) स्वप्राकाशत्वलक्षणप्रमाणयोः निरूपणे उत्तरपक्षं समर्थयत।

3) आत्मनः स्वप्रकाशत्वं चिद्रूपत्वादिहेतुभिः समर्थयत।

4) लक्षणप्रमाणाभ्यां मिथ्यात्वनिरूपणं न सम्भवतीति पूर्वपक्षं समर्थयत।

***

RKMVU/Int MA/San/12-17/J2013/SK-209

SK-209 – सिद्धान्तकौमुद्याम् कारकम्

कालावधिः – होराद्वयम् पूर्णाङ्काः – 50

==

A) पञ्चदशसु यथेच्छं दश प्रश्नान् समाधत्त। 1x10=10

1) प्रातिपदिकार्थसूत्रे नित्यसमासस्य विग्रहः कः।

2) द्रोणो व्रीहिः इत्यत्र कयोः अभेदसन्निकर्षः अभिहितः कौमुदीकारेण।

3) गोः पयो दोग्धि इति वाक्यं शुद्धम् अशुद्धं वा।

4) गतिबुद्धि... इति सूत्रे ज्ञानसामान्यार्थानाम् एव ग्रहणं कथं भवति।

5) नीवह्योर्न वार्तिकमेतत् कदा प्रतिषिध्यते।

6) उपोऽधिके इत्यनेन किं क्रियते।

7) सर्पिषोऽपि स्यात् इत्यत्र कस्य पदार्थत्वम्।

8) नमःस्वस्ति ... इति सूत्रे चकारः किंप्रयोजनकः।

9) गतिबुद्धि... इति सूत्रे घटकतया प्रविष्टं कर्मपदं किंपरम्।

10) यद्व्यापारानन्तरं क्रियानिष्पत्तिः, किं तत्।

11) कारकप्रकरणे शब्दसामर्थ्यगम्यार्थप्रकर्षो गृह्यते न वा।

12) दिवः कर्म च इत्यत्र चकारस्य प्रयोजनं किम्।

13) पुण्येन दृष्टो हरिः इति द्रव्याद्यन्यतमेषु कस्य उदाहरणम्।

14) रजकस्य वस्त्रं ददाति इत्यत्र षष्ठ्याः कस्य मते साधुत्वम्।

15) हेतुशब्दस्य प्रयोगे हेतौ द्योत्ये का विभक्तिः भवति।

B) अष्टसु अभीष्टाः पञ्च समाधेयाः। 3x5=15

1) इहोक्तार्थत्वाद् विभक्तेरप्राप्तौ वचनम् इत्यत्र ग्रन्थदिशा टिप्पणीं लिखन्तु।

2) मन्यकर्मणि ... इति सूत्रमिदं ग्रन्थदिशा विवृणुत।

3) अतिरतिक्रमणे च इति सूत्रे सजातीयं दृष्ट्वा ...जातीयो निवर्तते इति अभियुक्तोक्त्या पूर्वसूत्रात् पूजायाम् इति पदानुवृत्तिप्रकारं प्रदर्शयन्तः सूत्रं व्याख्यात।

4) क्रुधद्रुहे ... इति सूत्रम् उदाहरणपूर्वकं लिखन्तु।

5) क्रुध.. उपसृष्टयोः कर्म इति सूत्रस्थोपसृष्टपदस्य अर्थं स्पष्टयन्तः सूत्रं सवृत्तिकं सोदाहरणं च लिखन्तु।

6) तादर्थ्ये चतुर्थी वाच्या इति वार्तिकस्य भावं स्पष्टयन्तु।

7) आख्यातोपयोगे इति सूत्रं व्याख्यात।

8) ससूत्रमेकं रूपं साधयत – केन निमित्तेन।

C) पञ्चसु अभीष्टानां त्रयाणां समाधानं कुरुत। 5x3=15

1) अकर्मकपदेन अविवक्षितकर्माणो न गृह्यन्ते इति प्रमाणयन्तु।

2) उपान्वध्याङ्वसः इति पाणिनिसूत्रं यथामति विशदयन्तु।

3) कालाध्वनोरत्य... इति सूत्रं तत्त्वपूर्वकं विवृणुत।

4) कर्तृविषये एका टिप्पणी लेख्या।

5) षष्ठी हेतुप्रयोगे इति सूत्रं व्याख्यात।

D) द्वयोः अभीष्टमेकं समाधत्त। **10x1=10**

1) साधकतमं करणम् इति सूत्रं सविस्तरं व्याख्यात।

2) प्रदत्ते अनुच्छेदे अधोरेखाङ्कितेषु दशानां पदानां विभक्तिं सप्रमाणं निर्णयत। –

अनुच्छेदः – वृक्षस्य पततः फलस्य दर्शनेन वानराः उद्ग्रीवाः प्लवनात् न विरमन्ति। वृक्षात् पतनात् भयात् वृक्षाशाखाम् अवलम्ब्य तिष्ठन्ति। तथापि शाखावलम्बनात् पराजयन्ते। व्याघ्राः वानरान् अरण्ये पराजयन्ते। अत एव व्याघ्रेभ्यः निलीयन्ते ते। आत्मगुप्तये वृक्षात् व्याघ्रान् प्रेक्षन्ते।

***

RKMVU/Int MA/San/12-17/J2013/SK-209 Supplementary

SK-209 – सिद्धान्तकौमुद्याम् कारकम्

कालावधिः – होराद्वयम् पूर्णाङ्काः – 50

==

A) पञ्चदशसु यथेच्छं दश प्रश्नान् समाधत्त। 1x10=10

1) ग्रामस्य उपरि इति प्रयोगे षष्ठीप्रत्ययविधायकं सूत्रं किम्।
2) गुणकर्मणि का विभक्तिः विकल्पेन इष्यते।
3) चतुर्थी चाशिष्य ... सूत्रं प्रतीकोद्धृतं पूरयत।
4) कस्य आधारः कारकम् अधिकरणसंज्ञो भवति।
5) वैषयिकाधारस्य उदाहरत।
6) कर्मद्वारा औपश्लेषिकाधारस्य उदाहरत।
7) घटे घटत्वमस्ति इतीह कीदृश आधारः।
8) देवदत्तः स्थाल्याम् ओदनं पचति इतीह स्थाली कस्याधारः।
9) क्तस्येन्विषयस्य कर्मण्युपसंख्यानम् इति का विभक्तिः विधीयते।
10) अधीती व्याकरणे इतीह इनिः कस्मिन्नर्थे। केन वा सूत्रेण।
11) चर्मणि द्वीपिनं हन्ति इत्यत्र चर्मद्वीपिनोः कः सम्बन्धः।
12) यस्य च भावेन भावलक्षणमितीह भावपदार्थः कः।
13) आयुक्तकुशलाभ्यां चासेवायाम् इतीह आसेवाशब्दार्थः कः।
14) यतश्च निर्धारणमिति कस्य निर्धारणम्।
15) यतश्च निर्धारणमिति संज्ञया निर्धारणमुदाहरत।

B) अष्टसु अभीष्टाः पञ्च समाधेयाः। 3x5=15

1) इहोक्तार्थत्वाद् विभक्तेरप्राप्तौ वचनम् इत्यत्र ग्रन्थदिशा टिप्पणीं लिखन्तु।
2) कर्तुः... इति सूत्रे पुनः कर्मग्रहणम् आधारनिवृत्त्यर्थम् इत्यस्याः पङ्क्त्याः आशयं लिखन्तु।
3) नमः स्वस्ति .. इति सूत्रेण विधीयमानायाः विभक्तेः उपपदत्वं साधयन् सूत्रं ग्रन्थदिशा वर्णयन्तु।
4) अनुप्रतिगृणश्च इति सूत्रं ग्रन्थानुसारेण विवृणुत।
5) तुमर्थाच्च भाववचनात् इति सूत्रं सवृत्तिकम् उदाहरणपूर्वकं च लिखन्तु।
6) उभयप्राप्तौ कर्मणि इति विव्रियताम्।
7) दिवस्तदर्थस्य इति विव्रियताम्।
8) ससूत्रम रूपं साधयत-मातुः स्मरति।

C) पञ्चसु अभीष्टानां त्रयाणां समाधानं कुरुत। 5x3=15

1) अपवर्गे तृतीया इति सूत्रं सतत्त्वं वर्णयत।
2) कर्मणा यमभिप्रैति ... इति सूत्रं विस्तरेण प्रस्तूयताम्।
3) वारणार्थानामीप्सितः इति सूत्रं व्याख्यात।
4) कृत्यानां कर्तरि वा इति सूत्रं व्याख्यात।
5) दूरान्तिकार्थेभ्यः इति विभक्तित्रयेण सह चतस्रोत्र विभक्तयः फलिताः इति काः ताः चतस्रो विभक्तयः। प्रत्येकम् उदाहरत।

D) द्वयोः अभीष्टमेकं समाधत्त। **10x1=10**

1) अभिधानञ्च प्रायेण तिङ्कृत्त ... फक्किकेयं तत्त्वेन व्याख्यायताम्।

2) प्रदत्ते अनुच्छेदे अधोरेखाङ्कितेषु दशानां पदानां विभक्तिं सप्रमाणं निर्णयत। –

अनुच्छेदः – द्वितीयवर्षीयच्छात्रेभ्यः तृतीयवर्षीयाः छात्राः दक्षतराः। तृतीयवर्षीयेषु अपि वैयाकरणाः। अन्ये विश्वविद्यालयम् अधिशयाना विद्यार्थिनः प्रथमदिने ग्रन्थं पठित्वा षण्मासेषु पठन्ति। तेषु केचिच्च प्रथमदिने ग्रन्थान् दृष्ट्वा षण्मासेभ्यः पश्यन्ति। अधि गुरौ छात्राणाम् अध्ययने उन्नतिः परिलक्ष्यते।

***

RKMVU/Int MA/San/10-15/J2013/SK-223

SK-223 - सिद्धान्तकौमुद्यां णिजन्तप्रकरणात् लकारार्थप्रकरणं यावत् कृत्यप्रकरणं च

कालावधिः - होराद्वयम् पूर्णाङ्काः - 50

A) विंशतिं स्वल्पैः शब्दैः समाधत्त। **1x20=20**

1) माणवकमनुक्रीडतीत्यस्यार्थः कः?
2) माणवकमुपनयते इत्यस्यार्थः कः?
3) 'पूर्ववत्सनः' सूत्रस्यास्यार्थः कः?
4) परस्मैपदसंज्ञाविधायकं सूत्रं किम्?
5) 'विभाषाऽकर्मकात्' सूत्रस्यास्यार्थः कः?
6) 'गन्धनावक्षेपण' इति सूत्रं पूरयत।
7) 'उपाद्देव' इति वार्तिकं प्रपूर्य उदाहरणमेकं लिखत।
8) किमर्थं कारकान्तराण्यपि कर्तृसञ्ज्ञां लभन्ते?
9) 'कर्मवत्कर्मणा तुल्यक्रियः' इत्यत्र कर्मणा इति किम्?
10) 'सृज्यते स्रजं भक्तः' इत्यत्र सृज्यते इत्यस्य कोऽर्थः?
11) 'स्मरसि कृष्ण गोकुले वत्स्यामः' इत्यत्र लृटः कोऽर्थः?
12) 'यावद्वास्यते तावद्भोक्ष्यते' इत्यत्र लट् कथं न?
13) 'कदा भुङ्क्ते' इत्यत्र लटः कोऽर्थः?'
14) क्षिप्रवचने लिट्' इत्यत्र लिडिति किमर्थम्?
15) 'वोताप्योः' इत्यत्र पदच्छेदं दर्शयत?
16) 'वर्तमानसामीप्ये वर्तमानवद्वा' इत्यस्मिन् सूत्रे विद्यमानस्य सामीप्यपदस्य कः अर्थः कथं च?
17) 'सम्भावनेऽलम्' इत्यादिसूत्रे अलंशब्दस्य कोऽर्थः?
18) कृत्यप्रत्ययाः केषु अर्थेषु भवन्ति?
19) इजादेः सनुमः इत्यत्र इजादेरिति किमर्थम्?
20) शिष्यः इत्यत्र केन सूत्रेण इत्वम्?
21) समाजः इत्यत्र कुत्वस्य निषेधः केन सूत्रेण?
22) प्रणिंसितव्यम् इत्यत्र णत्वं केन सूत्रेण?

B) रूपद्वयं प्रक्रियापुरस्सरं साधयत। 5x2=10

1) अध्यजीगपत्
2) ईप्सति
3) अटाट्यते

C) प्रश्नद्वयम् उत्तरयत। 5x2=10

1) 'न पादम्याङ्.....' इति सूत्रं व्याख्यात।
2) 'पुरीमवस्कन्द लुनीहि...' इति कारिकेमां प्रपूर्य विशदयत।
3) 'शैषिकान्मतुबर्थीयात्....' इतीमां कारिकां प्रपूर्य उदाहरणेन स्पष्टीकुरुत।

D) एकम् उत्तरयत। 10x1=10

1) ओः पुयण्ज्यपरे इति सूत्रं व्याख्यात।

2) स्थाधातोरात्मनेपदं कदा सम्भवति।

RKMVU/Int MA/San/10-15/J2013/SK-225

SK-225 - सिद्धान्तकौमुद्याम् अदादितः चुरादिपर्यन्तम्

कालावधिः - होराद्वयम् पूर्णाङ्काः - 50

===

A) यथेच्छं द्वादशसु दश प्रश्नान् समाधत्त। 1x10=10

1) सुषुविषे इत्यत्र स्वरति... इत्यादिना विकल्पेट् कथन्न।
2) शीङो रुट् इति झस्यैव रुडागमे का हानिः।
3) ऊर्णूञ्-धातोः इजादेश्च... इत्यनेन कथन्नाम्।
4) जुह्वति इत्यत्र अभ्यस्तनिमित्तत्वं कस्य।
5) पिपूर्तः इत्यत्र दीर्घविधायकं शास्त्रं किम्।
6) ऋधातोः लटि प्रथमपुरुषस्य बहुवचने किं रूपम्।
7) ज्ञाजनोर्जा इति आदेशस्य ह्रस्वान्तत्वे को दोषः।
8) श्यन् इतीह शित्करणं किमर्थम्।
9) दीव्यतीत्यत्र दीर्घः केन सूत्रेण।
10) सुनुतः इत्यत्र गुणः कथं न।
11) वव्रश्च इतीह केन सूत्रेण संप्रसारणम्।
12) ममार इतीह आत्मनेपदं कथन्न।

B) अभीष्टान् अष्टसु पञ्च प्रश्नान् समाधत्त। 3x5=15

1) अदन्ति, आदतुः अदानि, आद इति प्रयोगेषु केचन त्रयः समाधीयन्ताम्।
2) आहस्थः इति सूत्रस्य ग्रन्थमनुसृत्य व्याख्यानं कुर्वन्तु।
3) स्तौति, ब्रवीति, यन्ति, निरियात् इति एतेषु केचन त्रयः समाधेयाः।
4) तिप्यनस्तेः इति सूत्रं सतत्त्वं व्याख्यात।
5) जनसनखनाम् इति सूत्रं ग्रन्थदिशा विशदयत।
6) चिण् ते पदः इति सूत्रं सार्थं विशदयत।
7) मृङ् धातोः लिङ्लकारे प्रथमपुरुषैकवचने रूपं साध्यताम्।
8) स्वरितेतो धातोः फलं किम्।

C) अभीष्टान् पञ्चसु त्रीन् प्रश्नान् विशदयत। 5x3=15

1) द्विषश्च इति पाणिनिसूत्रं ग्रन्थदिशा उदाहरणपूर्वकं च वर्णयन्तु।
2) गाङ् लिटि इति सूत्रं सोदाहरणं लिखन्तु।
3) तनादिकृञ्भ्य उः इति सूत्रं कृञ्ग्रहणस्य प्रयोजनं स्पष्टयन्तः लिखत।
4) शास इदङ्... इति सूत्रं ग्रन्थदिशा व्याख्यात।
5) वभ्रष्ठ इति कथं। लिखत।

D) द्वयोः अभीष्टमेकं प्रश्नोत्तरं प्रपञ्चयत। 10x1=10

1) तुरुस्तु ... इति सूत्रे सार्वधातुकपदस्य अत्र पुनः ग्रहणस्य प्रयोजनं प्रतिपादयन्तो यथामति सूत्रं वर्णयन्तु।
2) म्रियतेर्लुङ्लिङोश्च इति सूत्रं सोदाहरणं व्याख्यायताम्।

RKMVU/Int MA/San/12-17/J2013/SK-237

SK-237 लघुसिद्धान्तकौमुद्याम् अजन्तपुंलिङ्गप्रकरणम् भ्वादिप्रकरणम् च

कालावधिः – होराद्वयम् पूर्णाङ्काः – 50

A) यथेच्छं सप्तसु पञ्च प्रश्नान् समाधत्त। 1x5=5

1) जरसादेशः केन सूत्रेण।

2) सुडनपुंसकस्य इत्यनेन सूत्रेण किं विधीयते।

3) घिसंज्ञा केन सूत्रेण।

4) ना आदेशः कस्य।

5) अनङादेशः केन सूत्रेण।

6) ङसिङसोश्च इति सूत्रेण किं विधीयते।

7) ख्यत्यात्परस्य। अनेन किं विधीयते।

B) यथेच्छं चतुर्षु रूपद्वयं साधयत। 5x2=10

1) रामाय

2) सर्वेषाम्

3) हरौ

4) सख्युः

C) यथेच्छं चतुर्दशसु दश प्रश्नान् समाधत्त। 1x10=10

1) अत उपधायाः इति सूत्रस्य वृत्तिं लिखत।

2) इदितः धातोः नुम् केन सूत्रेण विधीयते।

3) सनाद्यन्ता धातवः इति सूत्रे संज्ञासंज्ञिनिर्णयं कुरुत।

4) आयादयः कति के च।

5) क्राम्यति इति रूपे क्रमः दीर्घः केन सूत्रेण।

6) गमिष्यति इति इडागमः केन सूत्रेण।

7) आम्-विधायकं सूत्रमेकं लिखत।

8) एधध्वम् इति रूपं परिचाययत।

9) झस्य अत् क्व।

10) केभ्यः चङ्।

11) सन्यतः इति सूत्रस्य वृत्तिं लिखत।

12) अचीकमत अचकमत इत्यनयोः णिङि रूपं कतरत्।

13) वृतादयः के।

14) यजधात्वर्थः कः।

D) यथेच्छं सप्तसु पञ्च रूपाणि साधयत। 5x5=25

1) भूयात्

2) अगोपीत्

3) पेयात्

4) शृणोति

5) एधाञ्चक्रे

6) चकमे

7) त्रेपे

***

RKMVU/Int MA/San/09-14/J2013/SK-243

SK-243 - महाभाष्ये 5-7 आह्निकानि

कालावधिः - होराद्वयम् पूर्णाङ्काः - 50

A) यथेच्छं द्वादशसु दश प्रश्नान् समाधत्त। 1x10=10

1) द्विवचनपदं तदन्तस्य बोधकं भवति न वा।
2) ईदूदेत् इत्यत्र तपरग्रहणं दीर्घाणां ग्रहणार्थं कथन्न भवति।
3) अदसो मात् इत्यस्मिन् सूत्रे माद्-ग्रहणेन एदित्यस्य अनुवृत्तिः न भवति। अत्र प्रमाणभूता का सा महाभाष्यस्य पङ्क्तिः।
4) एकाच् इत्यस्य कोऽर्थः गृहीतो भाष्यकारेण।
5) अनाङ् इत्यत्र नञ् कस्मिन्नर्थेऽस्ति।
6) अदोऽभवत् इत्यत्र ओदन्तस्य निपातत्वं कथं वारितं भाष्यकारेण।
7) आद्यन्तवदेकस्मिन् इति सूत्रं केषां कृते आरब्धव्यम्।
8) सर्वादीनि इत्यत्र आदिशब्दस्यार्थः कः।
9) संविज्ञानशब्दस्यार्थः किं कृतः भाष्यकारेण।
10) सर्वनामसंज्ञा तदन्तस्यापि भवति इत्यत्र किं ज्ञापकम्।
11) न बहुव्रीहौ इत्ययं निषेधः कदा प्रवर्तते।
12) अवचनाल्लोकविज्ञानात् इति वार्तिके अवचनं कस्य विशेषणम्।

B) अभीष्टान् सप्तसु पञ्च प्रश्नान् समाधत्त। 3x5=15

1) ओतश्च्विप्रतिषेधः इति वार्तिकस्य खण्डनप्रकारं ग्रन्थदिशा प्रदर्शयत।
2) घसंज्ञायां नदीतरे प्रतिषेधः वार्तिकस्य तात्पर्यं बोधयन् खण्डनं लिखत।
3) विभाषा दिक्समास... बहुव्रीहिग्रहणस्य प्रत्याख्यानप्रकारः प्रदर्श्यताम्।
4) कृन्मेजन्तः इति सूत्रे कृद्यो मान्तः इति पक्षे दोषान् प्रदर्श्य समाधत्त।
5) अविभक्तिशब्दः अव्ययसंज्ञो भवतीति पक्षे अन्योन्याश्रयदोषं भाष्यदिशा निरसयत।
6) भर्जिमर्च्योश्च इति वार्तिकं व्याख्यात।
7) वर्णसंज्ञा चेत् निर्वृत्तिः इति वार्तिकं व्याख्यात।

C) अभीष्टान् पञ्चसु त्रीन् प्रश्नान् विशदयत। 5x3=15

1) ईदूदेत् इति सूत्रे तपरकरणस्य प्रयोजनं वर्ण्यताम्।
2) क्तक्तवतू निष्ठा इति सूत्रं व्याख्यात।
3) विभाषा जसि इति सूत्रं यथामति विस्तारयत।
4) पूर्वपरावरदक्षिण... इति सूत्रं भाष्यदिशा विव्रियताम्।
5) आद्यन्तौ टकौ इत्येव सूत्रमस्तु इति विषदयत।

D) द्वयोः अभीष्टमेकं प्रश्नोत्तरं प्रपञ्चयत। 10x1=10

1) अदसो मात् इति सूत्रं ग्रन्थानुसारं व्याख्यात।
2) षष्ठी स्थानेयोगा इति सूत्रं भाष्यदिशा व्याख्यात।

***

RKMVU/Int MA/San/09-14/J2013/SK-251

SK-251- परमलघुमञ्जूषा

कालावधिः – होराद्वयम् पूर्णाङ्काः – 50

==

A) द्वादशसु दशप्रश्नानाम् उत्तरं लिखत। **1x10=10**

1) परश्रोतृग्राह्या वाक् का।

2) प्राकृतध्वनिः का।

3) शाब्दबोधसहकारिकारणानि कानि।

4) का नाम आकांक्षा।

5) किं नाम तात्पर्यम्।

6) क्रिया का।

7) अस्तिभवत्यादिनामर्थः कः।

8) द्योतकत्वं नाम किं।

9) पर्युदासद्योत्यः कः।

10) वर्त्तमानकालत्वं किम्।

11) कर्मत्वं किम्।

12) अधिकरणत्वं किम्।

B) अष्टसु पञ्चानां प्रश्नानाम् उत्तरं लिखत। **3x5=15**

1) बौद्धार्थसत्वे किं मानम्।

2) लक्षणायाः तात्स्थ्यादिनिमित्तानि कानि।

3) व्यञ्जना का।

4) असत्तिः कुतः न शाब्दबोधे सहकारिणी।

5) निपातार्थविषये तार्किकमतनिरसनं कथम्।

6) कुतः इवशब्दः न सादृश्यवाचकः इति।

7) करणत्वं प्रतिपादयत।

8) ध्वनिभेदान् दर्शयत।

C) पञ्चसु त्रयाणां प्रश्नानाम् उत्तरं लिखत। **5x3=15**

1) नैय्यायिकोक्तशक्तिलक्षणखण्डनम्।

2) शक्तेश्चातुर्विध्यं सोदाहरणं वर्णयत।

3) लक्षणाभेदान् परमलघुमञ्जूषादिशा निरूपयत।

4) जानातेः फलं किम् पूर्वपक्षनिरसनपूर्वकं प्रतिपादयत।

5) लिङ्लकारविषये प्राभाकरमतं वर्णयत।

D) द्वयोः एकम् उपन्यसत। **10x1=10**

1) शक्तिविषये नैय्यायिकमतखण्डनपुरस्सरं वैय्याकरणमतं प्रतिपादयत।

2) स्फोटस्वरूपं वर्णयत।

RKMVU/Int MA/San/09-14/J2013/SK-255

SK-255 - परिभाषेन्दुशेखरे 1-50 परिभाषाः

कालावधिः - होराद्वयम् पूर्णाङ्काः - 50

==

A) द्वादशसु दशप्रश्नानाम् उत्तरं लिखत। **1x10=10**

1) कीदृशानि परिभाषारूपाणि परिभाषेन्दुशेखरे व्याख्यायन्ते।

2) अनुबन्धानामनेकान्तत्वस्थापकः तर्कः कः।

3) नानुबन्धकृतमनेजन्तत्वम् अस्याः ज्ञापकं किम्।

4) कैय्यटादिमते कृत्रिमाकृत्रिमन्यायबीजं किम्।

5) यदागमाः इत्यस्य कः अर्थः।

6) निर्दिश्यमानपरिभाषया ग्रहणकशास्त्रबोधितानामपि ग्रहणमित्यत्र ज्ञापकं किम्।

7) अर्थवद्ग्रहणपरिभाषायाः मूलं किम् ।

8) गौणमुख्यन्याये गौणशब्देन कयोः ग्रहणम्।

9) प्रत्ययग्रहणपरिभाषायां तदाद्यंशः कस्मात् सूत्रात्।

10) यत्र प्रत्ययः निमित्तत्वेनाश्रीयते तत्र कस्यांशस्योपस्थितिः।

11) प्रत्ययग्रहणे चापञ्चम्याः इत्यस्याः कः अर्थः।

12) स्त्रीप्रत्यये इत्यस्याः अर्थः कः।

B) अष्टसु पञ्चानां प्रश्नानाम् उत्तरं लिखत। **3x5=15**

1) उभयगतिरिह भवति इति परिभाषायाः ज्ञापकं किम् कथम् ज्ञापयति।

2) आने मुक् इति कथं यदागमपरिभाषायाः अनित्यत्वे ज्ञापकम्।

3) कथं प्रयोक्तुरपि पदादेव गौणत्वप्रतीतिः।

4) उत्तरपदाधिकारे प्रत्ययग्रहणे न तदन्तग्रहणम्।

5) एकस्मिन्नित्यस्य किं प्रयोजनम्।

6) सर्वो द्वन्द्वः विभाषैकवद्भवति।

7) प्रकृतिवदनुकरणं भवति।

8) ओमाङोश्च इत्यत्र आङ्ग्रहणस्य चारितार्थ्यम्।

C) पञ्चसु त्रयाणां प्रश्नानाम् उत्तरं लिखत। **5x3=15**

1) उभयगतिरिह भवति।

2) यदागमपरिभाषा वर्णग्रहणेऽपि प्रवर्तते इति यथाग्रन्थं निरूपयत।

3) वर्णाश्रये नास्ति प्रत्ययलक्षणम्।

4) सर्वो द्वन्द्वः विभाषयैकवद्भवति।

5) पूर्वत्रासिद्धासिद्धपरिभाषयोः बाध्यबाधकभावः।

D) द्वयोः एकम् उपन्यसत। **10x1=10**

1) कार्यमनुभवन् हि कार्यी निमित्ततया आश्रीयते।

2) प्रत्ययग्रहणे यस्मात्सविहितस्तदादेस्तदन्तस्य ग्रहणम्।

***

RKMVU/Int MA/San/09-14/J2013/SK-267

SK-267- लघुशब्देन्दुशेखरे कारकम्

कालावधिः - होराद्वयम् पूर्णाङ्काः - 50

==

A) यथेच्छं द्वादशसु दश प्रश्नान् समाधत्त। **1x10=10**

1) ईप्सिततमपदे क्तप्रत्ययस्य वर्तमानार्थत्वेन कटं करिष्यतीत्यत्र कटोत्तरं कथं द्वितीया।

2) कर्तुः सूत्रे नागशेन तमपः फलङ्क्मिभिहितम्।

3) अनभिहिताधिकारस्यावश्यकतास्ति........।

4) उदासीनकर्मणः उदाहरणन्नागेशेन किं प्रदत्तम्।

5) "अकथितं च" सूत्रेस्मिन् अकथितशब्दस्यार्थो कः।

6) लाक्षणिकः सुबन्तः प्रातिपदिकं वा।

7) नागेशमते लिङ्गस्योदाहरणं किम्।

8) नागेशेन स्वस्य प्रातिपदिकार्थे प्रमाणं किं प्रस्तुतम्।

9) प्रथमाकारकस्य क्रियायोगत्वं कथं सम्भवति।

10) नियतोपस्थितिकः इत्यत्र उपस्थितौ व्यापकता भवति तर्हि तन्निरूपिता व्याप्यता कुत्र।

11) प्रत्ययोत्पत्तिः कस्मिन्नर्थे भवति लक्षणास्थले।

12) सिंहो माणवकः इत्यादौ लक्ष्यार्थस्य माणवकादेः नियतोपस्थितिकत्वाभावेन कथं प्रथमा।

B) अभीष्टान् सप्तसु पञ्च प्रश्नान् समाधत्त। **3x5=15**

1) कारके इति सूत्रविषये प्रथमार्थे सप्तमी इति मतं निरूपयन्तो यथान्यासस्य संगतिम् उपस्थापयन्तु।

2) प्रातिपदिकार्थः प्रवृत्तिनिमित्ततदाश्रयः इति नागेशमतेन उदाहरणानि प्रदर्शयत।

3) स्तोकं पचतीत्यत्र स्तोकस्य कर्मत्वं साधयत।

4) ग्रामे वासः इत्यस्य स्वरसिद्धिप्रक्रियायाः हेतुं प्रदर्शयत।

5) कर्तुः ... इति सूत्रे कर्मग्रहणं किमर्थमिति प्रपञ्चयत।

6) जटाभिस्तापस इतीह तृतीया कथम्।

7) अशिष्टव्यवहारे का विभक्तिः।

C) अभीष्टान् पञ्चसु त्रीन् प्रश्नान् विशदयत। **5x3=15**

1) परिमाणवाचकशब्देभ्योपि प्रथमा प्रातिपदिकार्थे एव स्यात् तर्हि को दोषः इति उपपाद्यताम्।

2) पञ्चकं प्रातिपदिकार्थः इति मतं खण्डयन्तः नियतोपस्थितिकः प्रातिपदिकार्थ इति मतं संसाधयत।

3) कारकाणां प्रधानक्रियानिष्पादकत्वं प्रमाणयन्तु।

4) प्राप्तानन्दः इत्यत्र वृत्तिविग्रहयोः समानार्थत्वम् उपपादयन्तु।

5) अकथितं च इति सूत्रस्य वैयर्थ्यम् उपपादयन्तु।

D) द्वयोः अभीष्टमेकं प्रश्नोत्तरं प्रपञ्चयत। **10x1=10**

1) नागेशाभिमतः प्रातिपदिकार्थः निरूप्यताम्।

2) कर्तृकरणयोस्तृतीया इति सूत्रस्य व्याख्या कार्या।

RKMVU/Int MA/San/09-14/J2013/SK-273

SK-273 – वैयाकरणभूषणसारे समासशक्तिप्रकरणात् स्फोटप्रकरणं यावत्

कालावधिः – होराद्वयम् पूर्णाङ्काः – 50

==

A) पञ्चदशानां स्वल्पैः शब्दैः समाधत्त। **1x15=15**

1) परार्थाभिधानं वृत्तिरित्यस्य कोऽर्थः?
2) प्रायोवादभूताश्चत्वारः समासाः के?
3) समासे भेदस्य वाच्यत्वे राजपुरुषपदेन कीदृशो बोधः?
4) एकार्थीभावशक्तेर्लक्षणं लिखत।
5) कस्य मते चकारादिप्रतिषेधो वक्तव्यः?
6) बोधजनकत्वं शक्तिरिति कस्य मतम्?
7) आधुनिकदेवतादिपदात् कथं बोधः?
8) वाचकत्वाविशेषेऽपि नियमः पुण्यपापयोरिति कस्य वचनम्?
9) मीमांसकमते शक्तिज्ञानं कदा शाब्दबोधे कारणं भवति?
10) अपभ्रंशे साधुत्वविचारप्रसङ्गे साधुत्वासाधुत्वयोः किं लक्षणं प्रदत्तम्?
11) अतिरिक्तशक्तिग्रहोपायस्य किं तात्पर्यम्?
12) बोधजनकत्वं शक्तिरिति कस्य मतम्?
13) बोधजनकतायाम् अनादित्वस्य किं लक्षणम्?
14) शक्तिग्राहकेषु मुख्यः कः?
15) आरोपितत्वं नञर्थ इति पक्षे अब्राह्मण इत्यस्य शाब्दबोधः कः?
16) नञ्समासे कस्य प्राधान्यम्?
17) स वाचको विशेषाणां सम्भवात् द्योतकोऽपि वा इत्युक्तिः कस्य?

B) पञ्चानां विषये लघुटिप्पणीं प्रस्तुत। **5x5=25**

4) समासे शक्त्यस्वीकारे को दोषः?
5) सङ्केतः शक्तिरिति पक्षे दोषानुद्भावय।
6) शब्दस्य साधुत्वं कीदृशमिष्यते?
7) प्रादीनां द्योतकता चादीनां वाचकता इति पक्षे को दोषः?
8) सङ्ख्याविवक्षां निर्णयत।
9) जातिस्फोटं विचारयत।

C) एकम् उत्तरयत। **10x1=10**

4) समासे खलु भिन्नैव शक्तिः इति व्याख्यात।
5) वाचकता स्थानिनाम् उत आदेशानाम्?

***

RKMVU/Int MA/San/10-15/J2013/SK-311

SK-311- अर्थसङ्ग्रहः

कालावधिः – होराद्वयम् पूर्णाङ्काः – 50

==

A) द्वादशसु दशप्रश्नानाम् उत्तरं लिखत। **1x10=10**

1) विनियोगविधिः कः?

2) विनियोगविधिसहकारिभूतानि प्रमाणानि कति? कानि च तानि?

3) लिङ्गं किम्?

4) प्रकृतिः का?

5) सन्दंशः कः?

6) सन्निपत्योपकारकं किम्?

7) प्रयोगविधिः कः?

8) पाठः कति विधः? के च ते?

9) निषेधः कः?

10) विकल्पप्रसक्तौ नञः धात्वर्थेन योगस्य उदाहरणं किम्?

11) अर्थवादः कः?

12) कः निःश्रेयसहेतुः?

B) अष्टसु पञ्चानां प्रश्नानाम् उत्तरं लिखत। **3x5=15**

1) धर्मलक्षणे प्रयोजनवत् इति दलस्य प्रयोजनं किम्?

2) विधिलक्षणं सोदाहरणं लिखत

3) ज्योतिष्टोमेन स्वर्गकामो यजेत इत्यस्य उभयविधित्वं कुतो न?

4) लिङ्गस्य वाक्यात् प्राबल्यं सोदाहरणं निरूपयत?

5) महाप्रकरणं नाम किम्?

6) अश्रुतपुरुषविशेषणत्वस्याप्यधिकारिविशेषणत्वस्योदाहरणानि वर्णयत।

7) मन्त्राणां दृष्टार्थकत्वं प्रतिपादयत।

8) परिसङ्ख्यायाः दोषत्रयं निरूपयत।

C) पञ्चसु त्रयाणां प्रश्नानाम् उत्तरं लिखत। **5x3=15**

1) शाब्दीभावनायाः अंशत्रयं विवृणुत ।

2) श्रुतिः लिङ्गादिभ्यः प्रबला। सोदाहरणं निरूपयत।

3) स्थानप्रमाणं वर्णयत।

4) मुख्यक्रमलक्षणं सोदाहरणं वर्णयत ।

5) अर्थवादः सप्रभेदं वर्ण्यताम्।

D) द्वयोः एकम् उपन्यसत– **10x1=10**

1) सोमेन यजेत इत्यत्र मत्वर्थलक्षणा ।

2) प्रयोगविधिसहकारकानि श्रुत्यादि षड्प्रमाणानि संक्षेपेण विवृणुत।

***

RKMVU/Int MA/San/10-15/J2013/SK-331

SK-331- साङ्ख्यकारिका (1-22 कारिकाः), योगसूत्रञ्च (समाधिपादः)

कालावधिः - होराद्वयम् पूर्णाङ्काः - 50

==

<u>प्रथमखण्डः - सांख्यकारिका</u>

A) त्रयोदशसु दशप्रश्ननानाम् एकेन वाक्येन उत्तरं लिखत। 1x10=10

1) आध्यात्मिकं दुःखं कतिविधम्? किं तत्?

2) प्रकृतिविकृतयः काः?

3) पुरुषः कीदृशः?

4) प्रमेयसिद्धिः कस्मात्?

5) अनुमानं कति विधम्?

6) अतिदूरादनुपलब्धिः कुत्र?

7) प्रधानानुमितौ कार्यं किम्?

8) उपादानग्रहणात्। अत्र ग्रहणशब्दस्य कोऽर्थः?

9) व्यक्तस्यानेकत्वं कथम्?

10) बुद्ध्यादयः कस्य लिङ्गं भवति?

11) विषयः इत्यस्य कः अर्थः?

12) विषादात्मको गुणः कः?

13) प्रवृत्तित्वं कस्य?

B) पञ्चसु त्रयाणां प्रश्नानाम् उत्तरं लिखत। 4x3=12

1) उपमानखण्डनम्।

2) शक्तस्य शक्यकरणात् ।

3) व्यक्ताव्यक्तयोः साधर्म्यम्।

4) रजोगुणः।

5) भोक्तृभावात्।

C) द्वयोः एकम् उपन्यसत। 8x1=8

1) सत्कार्यवादः।

2) सर्गप्रक्रिया।

<u>द्वितीयः खण्डः - योगसूत्रम्</u>

D) चतुर्षु द्वौ समाधेयौ। 4x2=8

1) अभावप्रत्यावलम्बना वृत्तिः निद्रेति व्याख्यात।

2) वितर्कविचारानन्दास्मितारूपानुगमात्सम्प्रज्ञातः। विवृणुत।

3) तज्जपस्तदर्थभावनम्। व्याख्यात।

4) ता एव सबीजः समाधिः। प्रत्याययत।

E) चतुर्षु द्वौ समाधेयौ। 6x2=12

1) योगो नाम चित्तवृत्तिनिरोधः। भाष्यस्वारस्येन विवृणुत।

2) श्रद्धावीर्यस्मृतिसमाधिप्रज्ञापूर्वक इतरेषाम्। प्रपञ्चयत।

3) योगमते ईश्वरस्वरूपं प्रपञ्चयत।

4) योगप्रोकोतान् चित्तस्थित्युपायान् विवृणुत।

***

RKMVU/Int MA/San/11-16/J2013/SK-343

SK-343 – तर्कसंग्रहो न्यायबोधिनीसहितः

कालावधिः – होराद्वयम् पूर्णाङ्काः – 50

===

A) यथेच्छं द्वादशसु दश प्रश्नान् समाधत्त। 1x10=10

1) मङ्गलस्य कारणता विघ्नध्वंसं प्रति केन स्वीकृता।

2) शक्तिरपि पदार्थः कः वदति।

3) घटस्य आत्मत्ववारणाय किमुपायः कर्तव्यः।

4) पीलुपाकवादिनः के सन्ति।

5) शब्दजशब्दस्य उदाहरणं प्रस्तुवन्तु।

6) आन्वीक्षिकी विद्या का।

7) प्रमाणं किम्।

8) मनसः मनस्त्वेन कारणत्वं कुत्र अङ्गीकृतम्।

9) भूतत्वं नाम किम्।

10) आत्मनो लक्षणेऽधिकरणपदस्य प्रयोजनं किम् उक्तं ग्रन्थकारेण।

11) अनन्यथासिद्धत्वं कस्य अपेक्षितं भवति।

12) अपेक्षाबुद्धिविषयत्वं कस्य।

B) अभीष्टान् सप्तसु पञ्च प्रश्नान् समाधत्त। 3x5=15

1) शब्दभेदान् निरूप्य लक्षणं विवेचयत।

2) तमसः क्लृप्तद्रव्येषु अनन्तर्भावं प्रदर्शयत।

3) दिशो लक्षणं प्रतिपाद्यताम्।

4) विभागलक्षणं ग्रन्थदिशा व्याख्यात।

5) कार्यलक्षणं ग्रन्थानुसारेण विस्तारयन्तु।

6) सविकल्पकविषये टिप्पणी लेख्या।

7) परार्थानुमानस्य न्यायप्रयोज्यतात्वं साधयन्तु।

C) अभीष्टान् पञ्चसु त्रीन् प्रश्नान् विशदयत। 5x3=15

1) आकाशलक्षणे गुणपदस्य प्रयोजनं निरूपयन्त आकाशं विवृण्वन्तु।

2) षड्विधसन्निकर्षेषु ग्रन्थदिशा सोदाहरणं विशेषणविशेष्यभावसन्निकर्षं निरूपयत।

3) असाधारणत्वं किम् इति सम्यग् निरूपयत।

4) स्नेहलक्षणं यथाग्रन्थं निरूप्यताम्।

5) हेत्वाभासस्य सामान्यलक्षणं विस्तारयन्तु।

D) द्वयोः अभीष्टमेकं प्रश्नोत्तरं प्रपञ्चयत। 10x1=10

1) केवलान्वयिलक्षणं निरूपयन्तु न्यायबोधिनीम् अनुसरन्तः।

2) अनुमानस्य लक्षणं ग्रन्थदिशा विवेचयत।

***

RKMVU/Int MA/San/12-17/J2013/SK-411

SK-411 - रघुवंशे प्रथमसर्गो विवेकानन्दप्रणीतस्तोत्राणि च

कालावधिः - होराद्वयात्मकः पूर्णाङ्काः - 50

==

A) चतुर्दशसु यथेच्छं दश एकेन वाक्येन समाधत्त। 1x10=10

1) प्रजानां सुखजीवने गुरोः किं कारणमासीत्।

2) ईतयः काः।

3) त्रयः अग्नयः के।

4) सुरभिर्नाम का।

5) पूज्यपूजाव्यतिक्रमः किं करोति।

6) नन्दिन्याः श्वेतरोमाङ्कः कीदृशः इति वर्णयति कविः.

7) सततानुगमनेन गौः अभ्यासेन का इव प्रसादनीया।

8) पादपद्मम् इत्यत्र कथं विग्रहः।

9) दीनबन्धुः कः।

10) शिवस्तोत्रं कस्मिन् छन्दसि निबद्धम्।

11) शिवः कीदृशः राजहंसः।

12) अम्बाहस्तौ कथं रूपितौ।

13) अम्बाया दया कीदृशी।

14) अम्बा किं कर्तुं प्रयत्नपरा।

B) अष्टसु यथेच्छं पञ्चानां श्लोकानामन्वयार्थं लिखत। 3x5=15

1) क्वसूर्यप्रभवो वंशः

2) वैवस्वतो मनुर्नाम

3) तस्यामात्मानुरूपायाम्

4) अथाथर्वनिधेस्तस्य

5) त्वयैव चिन्त्यमानस्य

6) धर्मलोपभयाद्राज्ञीम्

7) सत्यामपि तपःसिद्धौ

8) निहतनिखलमोहे

C) पञ्चसु यथेच्छं श्लोकत्रयं व्याख्यात । 5x3=15

1) आकारसदृशप्रज्ञः

2) कलत्रवन्तमात्मानम्

3) पुरुषायुषजीविन्यः

4) सोऽहमिज्यानिशुद्धात्मा

5) आचाण्डालाप्रतिहतरयः

D) त्रिषु यथेच्छम् अभीष्टमेकं विशदयत। 10x1=10

1) दिलीपकृतम् आश्रमप्रयाणं विवृणुत।

2) कविकृतं वसिष्ठाश्रमवर्णनं प्रपञ्चयत।

3) अम्बास्वरूपं निरूपयत।

***

RKMVU/Int MA/San/12-17/J2013/SK-411 Supplementary

SK-411 – रघुवंशे प्रथमसर्गो विवेकानन्दप्रणीतस्तोत्राणि च

कालावधिः – होराद्वयात्मकः पूर्णाङ्काः – 50

A) चतुर्दशसु यथेच्छं दश एकेन वाक्येन समाधत्त। **1x10=10**

1) कैः प्रचोदितः कविः रघुकाव्यं रचयामास।

2) सूर्यवंशीयाः कथं देहं त्यजन्ति स्म।

3) मनुः कस्य पुत्रः।

4) दिलीपः किमर्थं बलिम् अग्रहीत्।

5) दिलीपस्य वृद्धत्वं कीदृशम्।

6) रघुकाव्यं सन्तः श्रोतुमर्हन्ति, कुतः।

7) दिलीपः किमर्थं परिणीतः अभवत्।

8) दिलीपस्य भार्यां कथमुपमिमीते कविः।

9) दम्पतीपदं किंवचनान्तम्।

10) अध्वरशब्दस्य अवयवार्थः कः।

11) मयूराणां केका केन संवदते स्म।

12) तोरणस्रक् कीदृशी।

13) तपस्विनः कः प्रत्युज्जगाम।

14) धूमाः कस्य पिशुनाः।

B) अष्टसु यथेच्छं पञ्चानां श्लोकानामन्वयार्थं लिखत। **3x5=15**

1) तं सन्तः श्रोतुमर्हन्ति

2) सर्वातिरिक्तसारेण

3) तस्य दाक्षिण्यरूढेन

4) ते वेधा विदधे नूनम्

5) तव मन्त्रकृतो मन्त्रैः

6) वधूर्भक्तिमती चैनाम्

7) भक्तिर्भगश्च

8) किं वा कृतम्

C) पञ्चसु यथेच्छं श्लोकत्रयं व्याख्यात । **5x3=15**

1) ज्ञाने मौनं क्षमा शक्तौ

2) स्निग्धगम्भीरनिर्घोषम्

3) उपपन्नं ननु शिवम्

4) तया हीनं विधातर्माम्

5) मित्रे रिपौ त्वविषमं तव

D) त्रिषु यथेच्छम् अभीष्टमेकं विशदयत। **10x1=10**

1) रघुवंशीयानृपाणां गुणवर्णनं कुरुत।

2) सुरभिशापवृत्तान्तं निरूपयत।

3) श्रीरामकृष्णस्वरूपं प्रकाशयत।

***

RKMVU/Int MA/San/12-17/J2013/SK-412

SK-412 - वेतालपञ्चविंशतिः

कालावधिः - होराद्वयात्मकः पूर्णाङ्काः - 50

===

A) पञ्चदश स्वल्पैः शब्दैः समाधत्त। **1x15=15**

1) प्रतापमुकुटः कस्य राज्यस्य राजा आसीत्?
2) ब्रह्मस्थलनिवासिनः वेदपारगस्य विप्रस्य नाम किम्?
3) पाटलिपुत्रस्य राजपुत्रस्य नाम किम्?
4) शूद्रकः कस्यां नगर्यां राजा अभूत्?
5) मरणात् प्राक् मदनसुन्दर्या किम् ऐच्छत्?
6) विष्णुस्वामी कस्मिन् नगरे वसति स्म?
7) उज्जयिन्या राजा महिषी च कौ?
8) अर्थदत्तस्य पुत्रस्य पुत्र्याश्च नामनी के?
9) पौरा दीर्घदर्शिनः कीदृशम् अपवादं ददुः?
10) देवस्वामिसुतस्य हरिस्वामिनः पत्न्या नाम किम्?
11) मृगाङ्कदत्ता का?
12) नागमाता का?
13) ब्राह्मणाः किमर्थं राज्ञे मिथ्या अवदन्?
14) कथं सिद्धस्य गुरोः विद्या नष्टा?
15) देवसोमस्य पितुर्नाम किम्?
16) योगी बालस्य देवसोमस्य कायं प्रविविक्षुः तत्कायप्रवेशात् प्राक् किं चकार?
17) मूलदेवोक्ता कथा का?

B) पञ्च समाधत्त। **2x5=10**

1) प्रतापानलनिर्दग्धविपक्षकुलकाननः इत्यस्य विग्रहं लिखत।
2) मदनसुन्दर्यै गौर्या कीदृशो वरो दत्तः?
3) मृगाङ्कवती कथं प्रपीडिता?
4) जीमूतवाहनः कल्पतरुं किं प्रार्थयामास?
5) जीमूतवाहनः गरुडात् कौ वरौ प्रार्थयामास?
6) विष्णुस्वामिनः पुत्रैः शिक्षितं चतुर्विधं विज्ञानं वर्णयत।
7) देवसोमे दिवं प्रयाते वृद्धैः तत्पिता किं बोधितः?

C) त्रयाणामुत्तरं लिखत। **5x3=15**

1) मदनसुन्दर्याः पतिः कः भवेद् इत्यत्र कः निर्णयः?
2) मृगाङ्कवत्याः शापं तदुपशमनोपायं च वर्णयित्वा तस्याः परिणामं विवृणुत।
3) मुमूर्षोः शिशोर्हसने किं बीजम्?
4) वेतालानयनेन राज्ञः को लाभः जातः?

D) एकम् उत्तरयत। **10x1=10**

1) सत्त्वशीलस्य कथां यथाधीतं वर्णयत।

2) त्रिविक्रमसेनस्य न्यायविचारशीलतां प्रतिपादयत।

***

RKMVU/Int MA/San/11-16/J2013/SK-431

SK-431 – संस्कृतसाहित्येतिहासः

कालावधिः – होराद्वयात्मकः पूर्णाङ्काः – 50

==

A) चतुर्दशसु दश एकेन वाक्येन समाधत्त । **1x10=10**

1) उपनिषदः अष्टोत्तरशतम् इति कुत्र उक्तम् ?
2) वेदपुरुषस्य घ्राणं किं शास्त्रम् ?
3) रामायणरचनाकालः कः ?
4) पुराणशब्दस्य प्रसिद्धं निर्वचनं किम् ?
5) रघुवंशं कतिसर्गात्मकम् ?
6) मङ्खुकः अलङ्कारिकोऽप्यासीत् इत्यत्र किं प्रमाणम् ?
7) जगन्नाथस्य प्रिसिद्धतमं काव्यं किम् ?
8) भवभूतेः त्रीणि नाटकानि कानि ?
9) रूपकं कतिविधम् ?
10) गद्यसाम्राज्यचक्रवर्ती कः ?
11) कादम्बर्याः नायकः कः ?
12) आनन्दवर्धनः कस्य नृपस्य सभापण्डितः बभूव ?
13) काव्यप्रकाशे कतिपरिच्छेदाः ?
14) सांख्यदर्शने जीवस्य किं नाम ?

B) अष्टसु पञ्च यथारुचि समाधत्त । **3x5=15**

1) वेदलक्षणं निरूपयत।
2) महाभारतस्य विविधनाम्नां विषये ग्रन्थोक्तं निखत।
3) नैषधस्य अपूर्णतां ग्रन्थोक्तदिशा प्रतिपादयत।
4) सदेशकालकृति जयदेवं परिचाययत।
5) सदेशकालाद्युल्लेखं जगन्नाथं परिचाययत।
6) भोजविषये लघुटिप्पणीं रचयत।
7) वामनकृतकाव्यालङ्कारसूत्रवृत्तिमधिकृत्य लघुटिप्पणीं रचयत।
8) सांख्यदर्शनस्वरूपं समासेन कथयत।

C) पञ्चसु त्रीन् यथारुचि समाधत्त। **5x3=15**

1) भागवतमधिकृत्य लघुग्रन्थं लेखं निर्मात ।
2) माघस्य कविश्रेष्ठत्वं दर्शयत ।
3) मृच्छकटिकस्य ग्रान्थिकं स्वरूपं द्योतयत ।
4) सुबन्धोः देशकालकृतिविषयं वेदयत ।
5) साहित्यदर्पणमाश्रित्य लघुटिप्पणीं रचयत ।

D) त्रिषु एकं प्रपञ्चयत । **10x1=10**

1) महाभारतमधिकृत्य प्रबन्धमेकं रचयत ।

2) भासकृतिविषये लेखं रचयत ।

3) गुणाढ्यस्य बृहत्कथाविषयं विशदयत ।

***

RKMVU/Int MA/San/11-16 & 08-13/J2013/SK-444

SK-444 – साहित्यदर्पणे 4,5,8,9 परिच्छेदाः, कुवलयानन्दश्च

कालावधिः – होराद्वयम् पूर्णाङ्काः – 50

==

A) चतुर्दशसु दश एकेन वाक्येन समाधत्त। 1x10=10

1) उत्तमकाव्यार्थे ध्वनिशब्दस्य व्युत्पत्तिः कथम्।

2) विवक्षितान्यपरवाच्यध्वनिः इतीह विग्रहः कथम्।

3) दर्पणकारमते काव्यं कतिप्रकारकम्।

4) का नाम काकुः।

5) निःशेषच्युतचन्दनमित्यादिपद्ये दर्पणकारमतेन अभिधामूलध्वनिः उत लक्षणामूलध्वनिः।

6) अभिहतान्वयवादे तात्पर्यवृत्तिः कुतः अङ्गीकृता।

7) काभ्यः वृत्तिभ्यः परं व्यञ्जना समुन्मीलति।

8) अनुव्यवसायो नाम कः।

9) रीतिपदव्युत्पादको धातुः कः।

10) ग्रन्थकारमते सर्वरसविषया रीतिः का।

11) पूर्वाचार्यमते गुणाः किन्निष्ठाः।

12) रूपकालंकारे द्वयोः अभेदारोपे को हेतुः।

13) का नाम सम्भावना।

14) अतिशयोक्त्यलङ्कारे लक्षणा नास्ति उतास्ति।

B) अष्टसु पञ्च समाधत्त। 3x5=15

1) उभयशक्त्युद्भवध्वनिं सोदाहरणं निरूपयत।

2) निवातस्य व्यञ्जकत्वं सोदाहरणं निरूपयत।

3) लक्षणा रसबोधिका न भवति। कुतः।

4) रसादीनां बोधे तुर्या वृत्तिः अङ्गीकार्या, समर्थयत।

5) रीतिसामान्यलक्षणं निरूपयत।

6) प्रसादगुणं सोदाहरणं निरूपयत।

7) अनन्वयालंकारं सोदाहरणं निरूपयत।

8) रूपकालंकारलक्षणं व्याख्याय येन केनचित् प्रकारेण संगमनं दर्शयत।

C) पञ्चसु त्रीन् विवृणुत। 5x3=15

1) अर्थशक्त्युद्भवध्वनेः द्वादश प्रकारान् उल्लिख्य अभीष्टं प्रकारद्वयं सोदाहरणं दर्शयत।

2) गुणीभूतव्यङ्ग्यलक्षणं निरूप्य अष्टसु तत्प्रकारेषु अभीष्टं प्रकारत्रयं सोदाहरणं दर्शयत।

3) अभिधातात्पर्यलक्षणाभिः रसो न बोध्यते, ग्रन्थोक्तदिशा समर्थयत।

4) गुणसामान्यलक्षणं निरूप्य माधुर्यगुणं सलक्षणं सोदाहरणं निरूपयत।

5) उत्प्रेक्षालंकारस्य षट् प्रकारान् सोदाहरणं दर्शयत।

D) त्रिष्वेकं प्रपञ्चयत। 10x1=10

1) उत्तमकाव्यलक्षणं निरूप्य अर्थान्तरसंक्रमितवाच्यध्वनिं सोदाहरणं प्रदर्श्य भ्रम धार्मिक इत्यादिषु विपरीतलक्षणां निराकुरुत।

2) प्राचीनोक्तेषु दशसु अर्थगुणेषु अभीष्टानां पञ्चानाम् अन्तर्भावं ग्रन्थोक्तरीत्या दर्शयत।

3) लुप्तोपमायाः अष्टौ प्रकारान् ग्रन्थोक्तरीत्या प्रपञ्चयत।

***

RKMVU/Int MA/San/09(12)-14 /J2013/SK-451

SK-451 - ध्वन्यालोकः

कालावधिः - होराद्वयम् पूर्णाङ्काः - 50

===

A) चतुर्दशसु दश एकेन वाक्येन समाधत्त। **1x10=10**

1) अभिनवगुप्तपादानां प्रधानो गुरुः कः।
2) केचिदाक्षीरन् इतीह कीदृशी सम्भावना।
3) भूमिकापदनिर्वचनं कथम्।
4) लोचनानुसारं वस्तुतः काव्यात्मा कीदृशो ध्वनिः।
5) अन्विताभिधानमित्यस्य संक्षिप्तार्थः कः।
6) तात्पर्यवृत्तिः अर्थं प्रतिपादयति उत न।
7) रसस्य वाच्यता कदा भवेत्।
8) लोचनोक्तं प्रतिभालक्षणं किम्।
9) के महाकवयः।
10) ध्वनिलक्षणे उपसर्जनीकृतस्वार्थौ इत्यनेन किं व्यावर्तितम्।
11) दीपकालङ्कारे व्यङ्ग्यार्थः किंरूपी भवति।
12) अप्रस्तुतप्रशंसायाः ध्वनौ अन्तःपातः कदा शक्यः इति ध्वनिकृता प्रोक्तम्।
13) द्विरेफपदस्य अभिधेयः कः।
14) सिंहो वटुः इत्यत्र का वृत्तिः।

B) अष्टसु पञ्च समाधत्त। **3x5=15**

1) अभाववादे प्रथमाभाववादविकल्पं निरूपयत।
2) यत्परः शब्दः स शब्दार्थः इत्यस्य तात्पर्यं गमयत।
3) यावत्पूर्णो न चैतेन तावन्नैव वमत्यमुम्, विवृणुत।
4) किमर्थं कालिदासप्रभृतयः द्वित्राः पञ्चषाः वा महाकवय इति गण्यन्ते।
5) काव्यपुरुषशरीरं सावयवं वर्णयत।
6) ध्वनिनिरूपणे वैयाकरणपुरस्कारस्य स्वारस्यं वर्णयत।
7) प्रथमे हि विद्वांसो वैयाकरणाः, विशदयत।
8) अविवक्षितवाच्यध्वनिं सोदाहरणं निरूपयत।

C) पञ्चसु त्रीन् विवृणुत। **5x3=15**

1) ध्वनेः भाक्तत्वं निरूपयत।
2) सहृदयानां मनसि आनन्दो लभतां प्रतिष्ठामित्यस्य लोचनस्वारस्येन विवरणं कुरुत।
3) सरस्वती स्वादु तदर्थवस्तु इत्यादिकारिकार्थं प्रपञ्चयत।
4) गुणीभूतव्यङ्ग्यमधिकृत्य लघुटिप्पणीं रचयत।
5) ध्वनेः वाच्यलक्षणव्यतिरिक्तत्वमधिकृत्य टिप्पणीं रचयत।

D) त्रिष्वेकं प्रपञ्चयत। **10x1=10**

1) भाक्तवादं प्रस्तूय खण्डयत।

2) गुणीभूतव्यङ्ग्यस्य ध्वनेः पार्थक्यं वैशद्येन दर्शयत।

3) लोचनोक्तदिशा स्फोटध्वन्योः संवादं प्रपञ्चयत।

***

RKMVU/Int MA/San/12-17/J2013/SH-601

SH-601 – Spiritual Heritage of India

Duration : 2 Hours   Max Marks 50

===

A) একটি বাক্যে উত্তর দাও।   **১০×১=১০**

1) নরেন্দ্রনাথের জন্ম কবে হয়েছিল?
2) নরেন্দ্রনাথের মাতার নাম কি ?
3) ইউরোপের দুজন পণ্ডিতের নাম লেখ যাদের সঙ্গে স্বামীজীর দেখা হয়েছিল।
4) কলেজে পড়ার সময় কোন অধ্যাপকের কাছে নরেন্দ্রনাথ শ্রীরামকৃষ্ণদেবের নাম শুনেছিলেন?
5) স্বামীজীর একজন প্রিয় মাদ্রাজী শিষ্যের নাম লেখ।
6) স্বামীজির বক্তৃতার ইংরেজ সাংকেতিক লেখকের নাম কি?
7) নরেন্দ্রনাথ কোন বছর প্রবেশিকা পরীক্ষায় উত্তীর্ণ হন?
8) স্বামীজীর আমেরিকাবাসী দুজন শিষ্যের নাম লেখ।
9) নরেন্দ্রনাথ কবে শ্রীরামকৃষ্ণদেবকে প্রথম দর্শন করেন?
10) স্বামীজি কবে জাপানে গিয়েছিলেন?

B) যেকোন পাঁচটি প্রশ্নের উত্তর দাও।   **৫×৩=১৫**

1) ছেলেবেলায় নরেন্দ্রনাথের দুরন্তপনার উদাহরণ দাও।
2) "তুই চামচিকেকে চাতক জ্ঞান করে আমাকে এতটা ভাবিয়েছিস" – কে এবং কেন ভাবিত হয়েছিলেন লেখ।
3) বাল্যকালে নরেন্দ্রনাথ লেখাপড়া কেমন করে করতেন সে সম্পর্কে লেখ।
4) ইংল্যাণ্ডে থাকাকালীন স্বামীজির সঙ্গে যাঁদের অন্তরঙ্গতা হয়েছিল তাঁদের নাম লেখ।
5) নরেন্দ্রনাথ ও তার বন্ধুদের পশুশালা দর্শনের পরবর্তী ঘটনাটি লেখ।
6) স্বামীজির প্রথমবার বিদেশ যাত্রাকালে যে যে জায়গা স্পর্শ করে গিয়েছিলেন তাদের নাম লেখ।
7) স্বামীজী শুকদেবের মত সমাধিতে লীন হয়ে থাকতে চেয়েছিলেন কিন্তু শ্রীরামকৃষ্ণদেব কেন স্বামীজীকে তিরস্কার করেছিলেন?

C) যেকোন তিনটি প্রশ্নের উত্তর দাও।   **৩×৫=১৫**

1) নরেন্দ্রনাথ কীরূপ ঘটনা প্রবাহের মধ্যে সত্যদ্রষ্টা গুরুর সন্ধান পেয়েছিলেন তা বর্ণনা কর।
2) বাল্যকাল থেকে নরেন্দ্রনাথের যে তেজস্বিতা ও স্বাধীন চিন্তার পরিচয় পাওয়া যায় তা ঘটনা সহযোগে লেখ।
3) নরেন্দ্রনাথ দ্বিতীয়বার শ্রীরামকৃষ্ণ সমীপে উপস্থিত হলে যা ঘটেছিল তা বিবৃত কর।
4) ভগিনী নিবেদিতা কে ছিলেন?
5) ধর্মমহাসভার আগে স্বামীজী যে কঠিন পরিস্থিতির মধ্যে পড়েছিলেন তা লেখ।

D) 'ধর্মমহাসভায় স্বামীজী' – এ সম্পর্কে যা জান তা সংক্ষেপে লেখ।   **১×১০=১০**

RKMVU/Int MA/San/11-16/J2013/SH-602

SH-602 – Spiritual Heritage of India

Duration : 2 Hours Max Marks 50

= ========

ক) একটি বাক্যে উত্তর দাও। 1x10=10

১. শ্রীরামকৃষ্ণের সঙ্গে বিদ্যাসাগরের কোথায় দেখা হয়েছিল?

২. কামারপুকুরের আগে ক্ষুদিরাম কোন গ্রামে থাকতেন?

৩. দক্ষিণেশ্বরের মন্দিরের জমি কার কাছ্ থেকে কেনা হয়েছিল?

৪. শ্রীরামকৃষ্ণের রাশ্যাশ্রিত নাম কি ছিল?

৫. গদাধর কার বাটির সম্মুখে শিবরাত্রিতে শিবের অভিনয় করতে গিয়েছিলেন?

৬. ক্ষুদিরামের দুই ভাইয়ের নাম লেখ।

৭. গদাধর কোন গ্রামে বিশালাক্ষী দেবী দর্শনে গিয়েছিলেন?

৮. শ্রীরামকৃষ্ণ কার কাছে ইসলাম সাধনার জন্য দীক্ষা নিয়েছিলেন?

৯. শ্রীরামকৃষ্ণ কবে অদ্বৈত সাধনা করেছিলেন?

১০. নরেন্দ্রনাথ শ্রীরামকৃষ্ণের কথা প্রথম কোন শিক্ষকের কাছে জানতে পারেন?

খ) সংক্ষেপে যেকোনো দশটি প্রশ্নের উত্তর দাও। 3x10=30

১. মানিক রাজা কে ছিলেন? শ্রীরামকৃষ্ণের সঙ্গে তাঁদের পরিবারের সম্পর্ক কিরূপ ছিল?

২. দক্ষিণেশ্বরে শ্রীরামকৃষ্ণের পূজা কিরূপ ছিল সংক্ষেপে লেখ।

৩. গদাধরকে শ্রীরামকৃষ্ণ নামটি কে দিয়েছিলেন যুক্তিসহ লেখ।

৪. শ্রীরামকৃষ্ণের সম্পর্কে বৈষ্ণবচরণ কি অভিমত প্রকাশ করেছিলেন?

৫. ১৮৬৮ সালে শ্রীরামকৃষ্ণ কোথায় কোথায় তীর্থ ভ্রমণে গিয়েছিলেন?

৬. শ্রীরামকৃষ্ণের বারাণসী দর্শনের অভিজ্ঞতা সংক্ষেপে লেখ।

৭. পিতার মৃত্যুর পর গদাধরের কামারপুকুরের জীবন কেমন ছিল সংক্ষেপে লেখ।

৮. উপনয়নের ঘটনায় গদাধরের জীবনের কোন কোন গুণাবলী প্রকাশিত হয়েছিল?

৯. সর্বমঙ্গলা, লক্ষ্মী ও হলধারী কে ছিলেন?

১০. রানী রাসমণি কেন দক্ষিণেশ্বরে মন্দির প্রতিষ্ঠায় সচেষ্ট হন?

১১. শ্রীরামকৃষ্ণ জীবনে প্রদর্শিত সেবার একটি ঘটনা লেখ।

১২. মধুরভাব সাধন কালে শ্রীরামকৃষ্ণ জীবনের একটি ঘটনার কথা লেখ।

১৩. তোতাপুরী কোন ঘটনার মধ্য দিয়ে ব্রহ্ম ও শক্তি অভেদ বুঝেছিলেন?

১৪. শ্রীরামকৃষ্ণ কবে কোথায় সারদা দেবীকে ষোড়শীরূপে পূজা করেছিলেন?

গ) যেকোনো দুটি প্রশ্নের নাতিদীর্ঘ উত্তর দাও। 5x2=10

১. পানিহাটির মহোৎসবের একটি সংক্ষিপ্ত বিবরণ দাও।

২. শ্রীরামকৃষ্ণ ও মথুরানাথের মধ্যে কীরূপে প্রীতির সম্পর্ক গড়ে উঠেছিল তা সংক্ষেপে লেখ।

৩. গোপালের মার দিব্যদর্শন সংক্ষেপে বর্ণনা কর।

৪. শ্রীরামকৃষ্ণের সঙ্গে নরেন্দ্রনাথের অলৌকিক সম্পর্ক দুটি ঘটনার মাধ্যমে উল্লেখ কর।

*****

SH-604 & SH-605 – Spiritual Heritage of India

Duration: 2 hours Marks: 50

==

A) Answer any 10 questions from the following: 10x1=10

1) The goal of mankind is knowledge and not pleasure. Why?
2) Define character.
3) What is the sign of real character of a great man?
4) On what basis greatness of help is determined?
5) How does unattached person differ from that of attached person in relation to duty?
6) What is the goal of all Yogas?
7) What is the significance of knowing “The whole of nature is for the soul, not the soul for nature”?
8) Why ritual is necessary in religion?
9) What is the effect of fanaticism on the progress of the mankind?
10) Why should we do good to the world?
11) What is the two fold danger in doing evil?
12) What is life?
13) What 'true happiness' is consists of?
14) Why is it a weakness to think that 'anyone is dependent on me'?

B) Answer any 5 questions from the following: 5x3=15

1) What is the ideal of karma yoga according to Swamiji?
2) Why should inactivity be avoided by all means?
3) “A golden chain is as much a chain as an iron one”. Discuss.
4) “Duty is seldom sweet.” How is it made sweeter in everyday life? Explain.
5) What are the four classes of men in this world in relation to helping others?
6) Discuss how karma, bhakti and jnana meet with respect to 'self-abnegation'.
7) Why is that “Every man should take up his own ideal and endeavour to accomplish it”?

C) Answer any 3 questions from the following: 3x5=15

1) It is said knowledge is inherent in man. Discuss the process of gaining the knowledge.
2) Though “Resist not evil” that non resistance is a highest moral ideal,why swamiji says it is not advocated to all?

3) Explain how the character of a man is said to be established through the “Samskaras”

4) Words are a great force in higher philosophy as well as in common life. Explain.

D) Answer any one from the following: 1x10=10

1) “Non attachment is complete self-abnegation.”Explain.

2) “The world is not waiting for your or my help, yet we must work and constantly do good.” Explain.

***

RKMVU/Int MA/San/12-17/J2013/EN-612

EN-612– English

Duration: 2 Hours Full Marks - 50

==

Section A

A) Read the passage below and then answer the questions that follow it. 15

As daylight can be seen through very small holes, so little things will illustrate a person's character. Indeed character consists in little acts, well and honourably performed, daily life being the quarry from which we build it up and rough-hew the habits which form it. One of the most marked tests of character is the manner in which we conduct ourselves towards others. A graceful behavior towards superiors, inferiors and equals, is a constant source of pleasure. It pleases others because it indicates respect for their personality; but it gives tenfold more pleasure to us. Gentleness in society is like the silent influence of light, which gives colour to all nature, and it is far more powerful than loudness of force and far more fruitful.

1) What shows our character best?
2) What does our character consist of?
3) What are the most important tests of character?
4) What is the good of graceful behavior?
5) What is compared with gentleness in society?
6) Please make sentences using the following words: quarry, graceful, pleasure, influence, indicate.

B) Imagine that you are a lottery ticket seller. Describe your life just for a day. 10

OR

Write a letter to your friend describing a football match played between your University and Calcutta University.

C) Fill in the blanks. 3x1=3

1) The bus will arrive in half _____ hour.
2) He supplied the poor _____ clothing.
3) I acted according ______ his advice.

D) Rewrite the following sentences as directed. 2x1=2

1) She said to me, "You have made a great mistake in your statement." (Change to indirect speech)
2) Iron is the most useful of all metals. (Change to positive degree)

Section B

E) Answer any four questions. 4x5=20

1) Discuss the relationship between Antonio and Bassanio.
2) Write a short note on Shylock the Jew.
3) Explain the line, 'Who'd stoop to blame this sort of trifling?'
4) Write a note on Dramatic Monologue.
5) Describe the character of the Duke that is evident from the poem *The Last Duchess*.

*****

RKMVU/Int MA/San/11-16/J2013/EN-614

EN-614 – English

Duration: 2 Hours   Full Marks - 50

===

Section A

A) Read the passage below and then answer the questions that follow it. 15

More years ago than I care to remember, I became a member of a very special kind of "Pyramid Club." A teenager on summer break from High School in Ottawa, Canada, I got the urge to see more of my country. I hitchhiked, landing a few odd jobs along the way picking apples or chopping firewoods for a meal and permission to get down in some farmers barn. Finally, I ran out of money and job. It was late in the evening when a very old car chugged up the road; it stopped when I thrust out my thumb. The driver was a middle-aged man in worn work clothes— a local farmer. When he came to where he was turning off, he put his hand in his pocket and pulled out a two-dollar note. "Here," he said. "Take this."

Two dollars was a useful amount of money back then. A chocolate bar or a soft drink was about 5 cents; a hotdog, 10; a hamburger, 25. "No. Thank you." I protested. "I am fine." "Take it," he said, "It's a loan. You can pay me back by giving two dollars to a young person a few years from now when you have it and they do not.

1) What was special about the summer break when the narrator was a teenager?
2) What odd jobs did the narrator do while he was hitchhiking?
3) What happened one late evening?
4) How was two dollars a useful amount of money?
5) How could he pay back the money?
6) Please make sentences using the following words: urge, hitchhiked, thrust, barn, chugged.

B) Write an account of a book that you have recently read and analyze what particular features gave you enjoyment. 10

OR

C) You have spent a week of your summer holidays with your friends who live in a hill station. Write a letter to thank him and mention how you enjoyed the week.

D) Fill in the blanks. 3x1=3

1) There is no exception _____ this rule.
2) She has resigned herself _______ her fate.
3) Can he cure me _________ the disease.

E) Write in indirect speech. 2x1=2

1) "Who are you Sir and what do you want?" they cried.
2) "Hurrah! We have won the match," shouted the boys.

Section B

F) Answer any four questions. 4x5=20

1) What are Gandhi's views about his marriage?
2) What influence does Gandhi's high school friend have on him?
3) Write briefly about lyric in dramatic form based on the poem *The Last Ride Together*.
4) Explain the line, "Why, all men strive and who succeeds?"
5) Show how the poem *The Last Ride Together* reveals Browning's optimistic attitude to love.

***

RKMVU/Int MA/San/10-15/J2013/EN-616

EN-616 – English

Duration: 2 Hours Full Marks - 50

==

G) Answer any one of the following **8**

1) Give a description of the Casuarina tree after the poet Toru Dutt.
2) Relate in your own words the intimate relationship between the Casuarina tree and the Poet.

H) Answer any one of the following. **8**

1) Is 'An Introduction' by Kamala Das a poem of protest? Give reasons for your answer.
2) 'Be Amy or be Kamala or better still be Madavikutty' Who say this? What is the poets answer to this advice?

I) Answer any two of the following: **2x5=10**

1) Name the two female characters in O. Henry's story 'The Last Leaf'? Where had they come from? Why did they come close to each other?
2) Who was Behrman? What was her dream in life? What was her relation with 'two young artists in the studio above'?
3) Is Behrman successful in drawing his masterpiece? Give reasons for your answer.

J) Answer any one of the following **1x4=4**

1) Explain the significance of the title 'The Guide'.
2) Sketch the character of Rosie.

K) Develop the following outline into a story **10**

A bank manager lost his wife --- felt lonely --- visited a remote hill station --- fascinated by the beauty of the place --- returned to his own place --- resigned from his service to spend the rest of his life in that hill station --- settled there --- his money spent --- died miserably.

OR

L) Write a letter to the chief medical officer of your district requesting him to introduce X-Ray unit in your local health centre.

M) Rewrite the following sentences according to the instructions given:10x1=10

1) An antelope can reach a speed of sixty mile … hour. (use article)
2) Robin Hood stole from … rich to give to the poor. (use article)
3) A tiger … appeared before us (insert an adverb)
4) No body will deny that he tried his best. (Begin the sentence with Everybody will...)
5) The young people like his songs. (Begin with His songs are popular …)
6) Only a fool will believe you. (use 'none' replacing 'only')
7) Robin is too miserly to part … money. (insert a preposition)
8) He has surrendered himself … his fate. (insert a preposition)
9) Speak the truth. (Turn into a negative sentence)
10) He said to his friend, 'Lend me your pen, please.' (Convert into indirect speech)

--*

RKMVU/Int MA/San/12-17/J2013/CA-622

CA-622 – Computer Applications (Theory)

Time: 2 hours   Full Marks: 50

1. **Expand the follwing:** **5 x 1 = 5**

   a) HTTP
   b) FTP
   c) TCP/IP
   d) HTML
   e) CSS

2. **Mark whether the following statements are 'True' or 'False'.** **5 x 1 = 5**

   a) URL is used to locate the IP Address of the computer in an internet network.
   b) 198.1.10.156 is an example of IPv6 version IP Address.
   c) MODEM is the device that routes the request or response to/ from a workstation or a server.
   d) Domain name system is a distributed database that resolves the URL into appropriate IP address.
   e) Data division in appropriate size packets, sequencing and checksum attachment are the jobs of Data Link Layer.

3. **Fill in the blank** **5 x 1 = 5**

   a) Each picture element of the scanned image is known as ____.
   b) No of bits used per pixel to store the colored image are ____.
   c) With 8 bits, each picture can store ____ no. Of shades of gray.
   d) HTTP, FTP, SMTP are the protocols of _____ layer of TCP/IP protocol.
   e) MAC no. of a computer is <u>Static / Dynamic</u>.

4. **Answer in short any 5 of the following:** **5 x 3 = 15**

   a) What are the two instruments used for image digitization? What is the similarity and difference in them?
   b) How many bits will be generated in storing a picture of 6”x 8” size using a colored scanner of resolution 300ppi (i.e. 300 pixels hr.ly and 600 scan-lines per inch vertically)?
   c) What logic is used for Image compression using JPEG format?
   d) An audio of 5 min. Duration is being digitized at the sample rate of 11.0KHz and with the bit size of 8 bits per sample. What is the size of file that will be created?
   e) How do you write 'Red', 'Green', 'Blue', 'yellow' & 'White' color codes using Hex codes? (Hint: Black is written as: #000000; Yellow=Red+Green)
   f) What are the different compression methods available for audio files and video files?

5. **Answer any 5 of the following:** **5 x 4 = 20**

   a) Write the Flowchart for following: Accept 10 numbers and calculate the average of them.
   b) Write the Flowchart for following: Display the 10 numbers of the series: 3,9,27,81,243,....
   c) What are the different layers in TCP/IP protocol. Explain the working of any one of them in detail.

d) Explain the process of URL resolution using DNS server.
e) What are the different types of Data Communication Media (wired and wireless)? Compare their speeds.
f) What are different types of Networks? What are the advantages of computer networking?

*****

RKMVU/Int MA/San/12-17/J2013/CA-622

Computer Application (Theory)

Time: 2 hours Full Marks: 50

A) Expand the follwing: 5 x 1 = 5

1) WWW
2) DPI/ PPI
3) JPEG
4) MP3
5) AVI

B) Mark whether the following statements are 'True' or 'False'. 5 x 1 = 5

1) MAC address is used to locate the computer on Internet.
2) IPv6 version of IP Address uses 128 bits for address allocation.
3) NIU (Network Interface Unit) is not necessary for Internet connectivity.
4) Coaxial cable has a higher bandwidth than the twisted pair wire.
5) Microwave communication range is longer than the Satellite Communication.

C) Fill in the blank (Any five) 5 x 1 = 5

1) A scanned pixel stored using 4 bit binary number can have ____ possible values.
2) Data is transmitted in Optical Fibre Cable in the form of _____.
3) 11001100:00001111:00000011:01010101 will be written in decimal form as _______ .
4) Layer immediately above the Physical layer in TCP/IP protocol is ______ .
5) _______ software is used for viewing the HTML files.
6) _____ is an example of compressed audio format.

D) Answer in short any 5 of the following: 5 x 3 = 15

1) Explain the working of a digital scanner.
2) How many bits will be generated by scanning a picture of 8"x 11" size using a colored scanner of resolution 72ppi hr.ly and 144 scan-lines per inch vertically?
3) Which instrument is used for Sound digitization? Explain the process of sound digitization.
4) An audio of 30 min. Duration is being digitized at the sample rate of 44.0KHz and with the bit size of 16 bits per sample. What is the size of file that will be created?
5) A video of 5 min. Duration is digitized with the frame rate of 25 frames/sec, where each frame is 800 x 600 pixel size. How much space is required to store the resulting video file?
6) What are the advantages of digitization of a physical media?

E) Answer any 5 of the following: 5 x 4 = 20

1) Write the Flowchart for following: Accept 10 numbers and tell the greatest of them.
2) Write the Flowchart that will display the series of all ODD numbers from 5 to 500 .
3) Write a flowchart that will calculate the interest amount using the formula: Interest = Principal x Int. Rate x No. Of years for 10 different customers.
4) What process actually occurs when you type the URL in the address bar of a web browser that will bring you the desired web page?
5) Explain the working of Transmission layer of the TCP/IP protocol.
6) How many different types of Internet connections are available? Compare their features.

*****

RKMVU/Int MA/San/11-16/J2013/CA-624 - Theory

CA-624 - C Language Programming (Theory)

Time allowed: 2 hours *Maximum marks: 50*

PART – A

Attempt all questions

A) Multiple choice (choose the most appropriate answer): 1 x 5 = 5

B) The benefits offered by C software libraries is/are:

a) Reusability of code.
b) Saving in development time.
c) Saving on disk space.
d) All of the above.

C) What value of *i* will be printed at last if the function is called twice?

```
count()
{
static int i;
i = 20;
printf("%d", i);
i++;
}
```

1) 20
2) 21
3) 40
4) 82

D) 3)**The *sizeof* operator is found useful for**

1) determination of the size of a file in bytes.
2) dynamically memory allocation.
3) calculating the available disk space.
4) determination of the length of a string.

E) Which one of the following function is used for dynamic memory allocation?

1) pow()
2) fopen()
3) malloc()
4) allocate()

F) Which one is not a valid #define statement?

1) #define fm fflush(stdin)
2) #define PI 3.414
3) #define SQUARE AREA(x) ((x) * (x))
4) #define INVALID 1

G) 2. Point out the error(s), if any, in each of the following segment of programs: 3 x 2 = 6

```
a) #include<stdio.h>
int main()
{
char ch;
FILE *pptr;
pptr = fopen("team.txt", "w");
while(1)
{
ch = fgetc(pptr);
        printf("%c", ch);
}
return 0;
        }
```

```
b) void max()
int m, int n;
{
if(m > n)
return (m – n);
```

```
else
return (n – m);
}
c) int main()
        {
        void m = 3;
        int *ptr;
        ptr = m;
        printf("Value of m is : %d",  *ptr);
        return 0;
        }
```

H) State whether the following statements are true or false:1x5=5

1) The *feof()* function is used to terminate program execution.
2) If needed, keywords such as *double*, *for* and *while* can be used as function names.
3) Macros may be defined without arguments.
4) Structure members cannot be of same data type.
5) The statement: int a99b[99]; is a valid statement.

PART – B

Attempt *any two* of the following questions

I) 4.How does a structure differ from an array? 5
J) 5.Discuss on different data storage types in C language. 5
K) 6. Write the basic stages involved in a program design. 5
L) 7. Write short note on: C Library functions. 5

PART – C

Attempt *any four* of the following questions

M) 8. Write a program to generate a random number in the range, 0 – 10, on execution. 6
N) 9. Write a C program that encrypts a user given password and writes on a file. You may use your own encryption algorithm. 6
O) 10. Define a structure that accepts roll, name and marks of five students in a class.
Develop a program, using the structure that can display the corresponding marks when a user enters a name. Your program must handle a situation if the user enters a name which is not in the records. 6

P) 11. The temperatures recorded for a week are represented as an array of float values:

1) float temp[7] = {32.5, 26.0, 42.5, 31.5, 44.5, 39.0, 28.0};
2) Write a program that displays the temperatures in an ascending order.

Q) 12. Write a recursive function to give the following output: 6

1 Recursion.
2 Recursion.
3 Recursion.

R) 13. Write a program to demonstrate the random access in a file by using the fseek() function. Define your own record structure to build this program. 6